

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АРХІТЕКТОНІКА СОЦІАЛІЗАЦІЇ: ЛЮДИНА В ЛАНДШАФТІ КУЛЬТУРИ

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

за редакцією Сергія та Володимира Виткалових



Warsaw, Poland – 2026

Авторський колектив: Виткалов В., Виткалов С., Берест П., Бітаєва Г., Бондарчук В., Браїлко І., Гончарова О., Данилець О., Дмитренко М., Zhang Nan (Китай), Коваль Л., Колосніченко О., Колесник О., Кравченко О., Кротова Т., Lula Aleksandra (Польща), Москвічова Ю., Muszkieta Radosław (Польща), Погребняк Г., Поліщук О., Прокопчук І., Петінова О., Савчук І., Соломонова О., Столяр М., Трегуб А., Тульчинська С., Ткаченко К., Чікарькова М., Шатрова М.

Рецензенти:

Adamoniene Ruta – доктор філософії, професор, Університет Миколаса Ромеріса (Литва).

Копієвська Ольга – доктор культурології, професор, професор кафедри сценічного мистецтва і культури, Київський національний університет технологій і дизайну, Київ (Україна)

Lech Zielinski – professor, habilitated doctor, Editor-in-shief of the Translation Studies Yearbook. Studies on the theory, practice, and didactics of translation (Rocznik Przekladoslawczy, Польща).

Сминтина Олена – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри археології, етнології та всесвітньої історії, керівник Центру історії та культури Італії ім. Дж. Гарібальді, координатор сертифікованих програм, Одеський національний університет ім. І. Мечникова, Одеса (Україна)

Чміль Ганна – доктор філософських наук, професор, дійсний член (академік) Національної академії мистецтв України, директор Інституту культурології НАМ України, Київ (Україна)

Рекомендовано до друку вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 1 від 29 січня 2026 року).

Відповідальний редактор:

доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства Сергій ВИТКАЛОВ

А 87 Архітектоніка соціалізації : людина в ландшафті культури: колективна монографія / Виткалов В., Виткалов С., Гончарова О. та ін. Warsaw : East European Association of Scientists, 2026. 349.

<http://doi.org/10.5281/zenodo.18507079>

ISBN 978-83-68212-10-5 (e-Book)

Авторським колективом у складі фахівців українських, польських та китайських ЗВО і наукових установ аналізується широкий спектр актуальних питань становлення і функціонування культурних практик. Розглядаються причини змін у соціокультурній ситуації та культурній політиці сучасної країни, обумовлені новими суспільно-політичними та ідеологічними обставинами, виявляються її проблемні лакуни, наголошується на зміні ціннісних орієнтацій особистості й широкого загалу населення, обумовлених вищенаведеним. Окреслено проблеми діджиталізації сучасного культурного простору і їх актуальність у збереженні культурної спадщини та міжкультурній взаємодії. Наведено теоретичні підходи до розуміння питань ідентичності в класичному та сучасному науковому дискурсі й виявлено особливості впливу цифрових мас-медіа на ці процеси. Розглянуто специфіку функціонування культурно-мистецьких практик у різних областях України і розкрито кореляційні підстави їх сучасної трансформації. Продемонстровано форми міжкультурної комунікації в умовах війни і подано найбільш переконливі її результати. Доведено, що низка актуальних питань сучасної соціалізації торкається й світового соціуму і шляхи їх розв'язання майже тотожні. У процесі розгляду окресленої проблематики використано широке історико-культурне тло, спираючись на яке підтверджується низка акцентів дослідників у процесі доведення власних позицій. Авторський текст вирізняє й широке використання візуального ряду, який виступає необхідним «коментарем» окреслених теоретичних наративів.

Зважаючи на широкий представницький авторський ряд, продемонстровано різні науково-теоретичні та методичні підходи у розкритті обраної проблематики.

Для наукових, науково-педагогічних працівників й здобувачів вищої освіти різних кваліфікаційних ступенів та всіх, хто цікавиться проблемами становлення особистості у культурному просторі в час складних суспільних трансформацій.

За точність наведених цитат, імен, дат відповідальність несуть автори.

УДК [008:316.614]:7.01

ISBN 978-83-68212-10-5 (e-Book)

© автори окремих розділів.

UDC [008:316.614]:7.01

Authors:

Edited by Serhii Vitkalov

Oleksandr Kravchenko. (Chapter 1), Pavlo Berest (Chapter 2), Olga Solomonova (Chapter 3), Galyna Pogrebniak (Chapter 4), Olena Kolosnichenko, Tetiana Krotova, Mariia Dmytrenko (Chapter 5), Olena Polishchuk (Chapter 6), Lidiia Koval, Angelina Tregub (Chapter 7), Sofia Tulchinska (Chapter 8), Ihor Braylko (Chapter 9), Inna Prokopchuk (Chapter 10), Olena Goncharova (Chapter 11), Olena Kolesnyk, Maryna Stoliar (Chapter 12), Mary Chikarkova (Chapter 13), Hanna Bitaiieva (Chapter 14), Vitalii Bondarchuk (Chapter 15), Maryna Shatrova (Chapter 16), Yuliia Moskvichova (Chapter 17), Serhii Vytkaľov, Volodymyr Vytkaľov (Chapter 18), Olesya Danilets (Chapter 19), Ihor Savchuk, Zhang Han (Chapter 20), Radosław Muszkieta, Aleksandra Lula (Chapter 21), Oksana Petinova, Kateryna Tkachenko (Chapter 22).

S. Vytkaľov (Ed.), *Architectonics of socialization: man in the landscape of culture: collective monograph*. Warsaw: East European Association of Scientists, 2026. 349 p. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.18507079>

Reviewers:

Adamoniene Ruta – Doctor of Philosophy, Professor, Mykolas Romeris University (Lithuania).

Kopiyevska Olga – Doctor of Cultural Studies, Professor, Professor of the Department of Performing Arts and Culture, Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv (Ukraine)

Lech Zielinski – professor, habilitated doctor, Editor-in-chief of the Translation Studies Yearbook. Studies on the theory, practice, and didactics of translation (Rocznik Przekładoznawczy, Польща).

Smyntyna Olena – Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department of Archaeology, Ethnology and World History, Head of the Center for History and Culture of Italy named after G. Garibaldi, Coordinator of Certified Programs, Odessa National University named after I. Mechnikov, Odessa (Ukraine)

Chmil Hanna – Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Full Member (Academician) of the National Academy of Arts of Ukraine, Director of the Institute of Culturology of the National Academy of Arts of Ukraine, Kyiv (Ukraine)

ISBN 978-83-68212-10-5 (eBook)

East European Association of Scientists sp. z o. o.
ul. JANOWIECKA, nr 17A, lok. 3, miejsc. WARSZAWA,
kod 03-887, poczta WARSZAWA, kraj POLSKA
Copyright © 2026 Authors. All rights reserved.



The e-book is published at



<https://www.eeast.net>

This Open Access e-book is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial (CC BY-NC) 4.0 International License.

No part of this e-book may be reproduced, transmitted, or converted in any format or by any electronic, mechanical, recording, or other means without the written permission of the Eastern European Association of Scientists sp. z o. o.

The author is solely responsible for the accuracy of the translation, facts, quotations, place names, proper names, organizations, companies, institutions, and other data

Publisher: Myroslav Buryk

Editorial Project Manager: Zoriana Buryk

Production Project Manager: Mykola Biloshkurskyi

СЕРГІЙ ВИТКАЛОВ – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства, Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://orcid.org/0000-0001-5345-1364>
sergiy_vsv@ukr.net

Serhii VYTKALOV – Doctor of Culturology, Professor of the Department of Cultural Studies and Museum Studies, Rivne State Humanitarian University, Rivne
Volodymyr VYTKALOV – Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Cultural and Museum Studies
Rivne State Humanitarian University, Rivne

ВОЛОДИМИР ВИТКАЛОВ – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства, Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://orcid.org/0000-0003-0625-8822>
volodumur_vitkalov@ukr.net

РОЗДІЛ XVIII. МИКОЛА ФЕДОРИШИН ТА РЕВІТАЛІЗАЦІЯ ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ РЕГІОНУ

Виявляються основні параметри організаційно-культурної, зокрема й громадської діяльності випускника кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету Миколи Федоришина, який різнобічно виявляє себе у регіональному культурному дискурсі у якості керівника різноманітних складових культурної інфраструктури Рівненщини, організатора культурно-мистецьких проєктів народознавчого спрямування, фахівця-консультанта низки помітних міжнародних заходів святково-обрядового напрямку, а також бере активну участь в окремих видавничих проєктах. Наголошується на його громадській (міжнародній) діяльності, в результаті якої окреслилися нові виміри сприйняття культурного простору регіону, зміст якої можна сформулювати як можливі напрями регіональної культурної політики. Висловлено низку пропозицій як стосовно зміни організаційної діяльності творчих Спілок, так і підвищення їх ролі в сучасному соціумі.

Ключові слова: Микола Федоришин, культурний простір, Західне Полісся, регіональна практика, фестивальний рух, організаційно-методична діяльність, національна ідентичність, культурна спадщина, творча Спілка, менеджмент.

Актуальність проблеми. Сучасний стан культурно-мистецького життя регіонів країни вимагає різноманітних підходів до його вивчення. Адже зміна ціннісних параметрів цього життя, викликана євроінтеграційними процесами України, глобалізаційними чинниками та війною, як і його інформатизація, подають досить цікаві варіанти не лише в його тематичному (змістовному) ряді, але й презентації наявної інформації. І в цьому плані пошукова та науково-публіцистична діяльність місцевих краєзнавців стає важливим сегментом розширення інформації про ту чи іншу локацію, насичує культурний простір країни новими його сегментами. Йдеться про тих, що ставлять за мету власної творчої самореалізації розробку «річних циклів» функціонування національної етносистеми.

Серед місцевих організаторів та дослідників культурного простору і, частково, також публіциста, згадаємо й Миколу Васильовича Федоришина, якому Рівненщина завдячує активізацією святково-обрядової практики, а саме – відновленням, від середини 90-х років, фестивально-конкурсного руху в особі новорічно-різдвяного циклу «Коляда», поряд із міжнародним фестивалем музичної автентики «Древлянські джерела», організатором якого стало музичне училище, що стимулювали повернення місцевого населення до специфічних форм проведення вільного часу, базованих на регіональному святково-обрядовому комплексі.

Саме він стимулював приїзд до регіону чималої кількості майже унікальних фольклорно-етнографічних колективів із багатьох областей України та далекого зарубіжжя, пожвавив експедиційну, дослідницьку та й концертну діяльність фольклорно-етнографічних гуртів низки територіальних локацій, змусив по-новому поглянути на регіональну культурну спадщину та все те, що з нею пов'язано, спричинивши наукове осмислення й обговорення цієї проблематики в середовищі фахівців, ЗМІ та місцевого населення. Принаймні, за останні довоєнні 10-15 років регіональний фольклорно-етнографічний напрям (рух) пережив справді творче піднесення, помітне і в розмаїтих структурах позашкільної освіти: Паладі дітей та молоді з його низкою етнографічних структур («Веснянка», «Весняночка»), регіональних ДМШ, багатьох районах Рівненщини в особі чималої кількості наявних там фольклорних гуртів; художніх школах чи школах мистецтв регіону, змістом діяльності яких також стала подальша розробка етнокультурного сегмента, втіленого у виставковій практиці. Відреагував низкою оригінальних фольклорних гуртів на цей процес й Інститут культури та, згодом, Інститут

мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету («Горина», «Маланка», «Джерело»).

Інформаційна (в основному джерельна) база цієї розвідки достатньо строката і складається переважно з приватних бесід із Миколою Васильовичем, спогляданням за системою його організаційної діяльності, перегляду його публіцистичних чи наукових праць, численних інформаційних буклетів про фестивалі чи конференції ним проведені, їх звітність, а також контент-аналіз регіональної періодици [5] стосовно організованих ним народознавчих заходів та відгуків на них, зокрема й відтворених у його магістерському дослідженні [10], спілкуванні під час проведення науково-практичних конференцій, його зустрічей зі здобувачами вищої освіти кафедри, круглих столів із нагоди ювілеїв відомих представників сфери та екскурсійних поїздок авторів цього матеріалу зі здобувачами вищої освіти до КЗ «Культурно-археологічний центр «Пересопниця»», який М. Федоришин очолював понад 8 років, а також відгуків про його організаційно-культурну діяльність у періодиці чи спогадів його найближчих колег із галузі культури та науково-педагогічних працівників РДГУ, в якому він здобув повну вищу освіту за спеціальністю 034 «Культурологія», й рецензій на окремі його книги, опубліковані у наукових збірниках кафедри [6], редакторами яких є автори цього матеріалу.

Сюди можна віднести й окремі монографічні видання одного з авторів [3], в яких відтворено етапи становлення Рівненського державного інституту культури, а згодом – і гуманітарного університету, зокрема й кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства, серед матеріалів яких чимало уваги приділяється розкриттю особливостей становлення згаданих навчальних закладів у західноукраїнському регіоні; наводиться інформація про культурне середовище, в якому формувалися їх випускники, подано дані про їх творче становлення та зростання тощо. Доповнюють усе це підсумкові інформаційні матеріали Міністерства культури та інформаційної політики України (2017 р.), в яких чи не вперше окреслено Концепцію подальшого розвитку галузі [13] у новітню добу, за якими можна спрогнозувати можливий її результат, які частково побудовані на місцевому експерименті стосовно клубної мережі, результат якого ліг в основу згаданої Концепції.

До наявного інформаційного ряду (джерельної бази) віднесемо й біографічну довідку¹ та окремі довідкові матеріали, надані М. Федоришиним авторам цієї розвідки [8], в яких відтворено основні етапи його творчої біографії, на підставі якої й здійснено спробу історико-культурної інтерпретації його професійної, організаційно-культурної, зокрема й видавничої діяльності. До цього ж напряму можна віднести й інформаційний показник, підготовлений М. Федоришиним останнім часом [22], зміст якого дає загальне уявлення про обсяг опублікованого та його тематичний «вигляд». Адже в ньому розміщено, з відповідним бібліографічним описом, широкоаспектний візуальний ряд авторських буклетів та публікацій загалом про установи культури, художні колективи, фестивальний рух, замкову мережу, персоналії місцевих літераторів та народних умільців, пісні (зокрема й обжинкові) та обрядодії, зібрані та ним записані, колядки і шедривки Рівненщини, занотовані В. Ковальчуком та упорядковані М. Федоришиним, «Нові назви вулиць» – довідник до 710-річчя міста, матеріали низки міжнародних науково-практичних конференцій, проведених у рамках міжнародного фестивалю «Коляда» ним організованого, чимало туристичних (рекламних) буклетів рівня «Гоща туристична», «Гощанський парк» (2004 р., 12 с.), а також суспільно-спрямованих «Сухівецькі схрони Бей Зота» (2005 р., 48 с.) (художника Ніла Хасевича часів українського руху опору у II світовій війні) (2004-2005 рр.); туристичні маршрути: «Поле Берестецької битви 1651 р.» (2007 р.) та ін. Це – його специфічна реакція на події, до яких він був безпосередньо причетним як популяризатор упродовж перебування на низці посад у галузі.

Цікавими в Показнику є й згадки про збірки документів та статей (які, як інформація про локальні події, згодом зникнуть із культурного обігу) з нагоди 10-річчя творчого об'єднання «Коляда» (2005 р., 20 с.); 90-річчя від часу заснування «Просвіти» на Рівненщині – «Державотворці» (2007 р., 234 с.), власна «музейна» п'єса «Великий задум княгині Заславської» (2016 р., 20 с.). Окремо відзначимо й укладену ним збірку «Пересопницьке Євангеліє від Матвія» (Дрогобич, 2017 р., 220 с.), а також власний біографічний довідник «Родове коріння» (2021 р., 20 с.), який нагадує романтизовану розгорнуту біографію; біобібліографічний довідник «Дослідження та популяризація Пересопниці» (2021 р.), в якому відтворено форми й напрями популяризації цього культурно-археологічного заповідника.

Є в його творчому активі й помітні, як для краєзнавця, історичні розвідки, зміст яких, сподіваємося, згодом становитиме важливе підґрунтя для подальшого їх вивчення: «Історія Білівського городища: краєзнавчий нарис», 2021 р., Т. I. 72 с. та Т. 2. 40 с., іл.; «Сухівці. Історія». Книга перша (2022 р., 160 с., іл.), «Культура Пересопниці княжої доби» (2022 р., 178 с., іл.), «Історія Замкової гори в Глинську» (2024 р., 36 с.), «Історія Хотинського городища» (2025 р., 48 с.), «Історія городища у Грушвиці» (2025 р., 20 с., іл.), «Рівне: фольклорна столиця України» (2022 р., 160 с.), а також краєзнавчі нариси: «Олексій Заворотній» (2023 р., 60 с.), «Розвідник» (2024 р., 32 с., іл.); «Спадщина Пересопниці заради безпеки»: статті, наукові розвідки, виступи, доповіді, лекції, публічна та «жива» історія (2025 р., 284 с., іл.) і ін., за змістом яких помітна не лише інтенсивність його дослідницької праці, але й напрями бачення регіональної культурної практики. А головне – намагання вписати власну сторінку в загальний контекст національної історії.

Поза сумнівом, провідна мета останніх декількох історико-краєзнавчих розвідок передбачає привернення уваги до більш глибокого дослідження цих локацій, а також популяризацію регіону у просторі

культурної практики країни загалом. Перегляд їх змісту актуалізує й питання про формування (склад) регіональних археологічних експедицій, в яких обов'язково має бути історик-краєзнавець, мистецтвознавець чи культуролог, позаяк чимало знайдених у процесі їх проведення артефактів можуть ігноруватися фахівцями-археологами як не суттєві знахідки, виходячи з методології організації їх (археологічного) наукового пошуку.

Це (підготовка довідника), до речі, ще одна якісна характеристика регіональних краєзнавців, змістом якої є оприлюднення якомога повнішої інформаційної бази про власну видавничу діяльність із метою привернення до неї уваги фахівців інших галузей. Такі покажчики мають В. Войтович, Б. Столярчук, Р. Дзвінка та ін., окремі з них професійно упорядковані КЗ «Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека» РОР. Однак опублікованого аналітичного матеріалу про, власне, М. Федоришина нині обмаль, що й зумовило підготовку цього тексту.

Метою даної розвідки є формування обрисів регіонального краєзнавця – Миколи Федоришина, виходячи з наявних в авторів «тактико-технічних характеристик» об'єкта дослідження.

Завдання дослідження: виявити історіографію та джерельну базу наукового пошуку;

- розкрити основні етапи організаційно-культурної діяльності М. Федоришина та з'ясувати найбільш вагомі здобутки на кожному з них;

- розглянути особливості публікаційної практики місцевих краєзнавців та М. Федоришина зокрема і охарактеризувати найбільш помітні з них;

- виявити кореляційну залежність його фахової освіти та особливості соціальної активності і прослідкувати цей «тандем» із подальшою практичною діяльністю;

Методологія наукового пошуку базується на використанні групи загальнонаукових методів пізнання, серед яких домінуючими є методи історичної реконструкції, біографічний, контент-аналіз сучасної періодики і джерел та культурологічний, на підставі застосування яких стало можливим виявити ретроспективний зміст основних напрямів культурно-мистецького та організаційно-методичного напрямів діяльності Миколи Федоришина.

Предмет дослідження – культурно-мистецьке середовище, в якому розгортаються зазначені види діяльності, яку тією чи іншою мірою організовує М. Федоришин, та основний їх зміст.

Об'єкт наукового пошуку – Микола Федоришин у контексті наявних форм його організаційно-культурної діяльності в регіоні та за його межами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Маючи достатньо строкату біографію, основні віхи якої засвідчують складний шлях пошуку власних, найбільш оптимальних форм творчої самореалізації, Микола Федоришин найбільш розлого виявив себе у просторі народної культури, популяризації її основних напрямів та компонентів. Утім, починаючи формування його творчого портрету, слід зробити декілька застережень.

Нинішніх організаторів культурного простору регіону старшого покоління, на відміну від молодішої генерації випускників кафедри івент-індустрії, культурології та музесознавства гуманітарного університету (як й інституту культури), що й заповнюють цю нішу, і які майже відразу по завершенню навчання у ЗВО знайшли себе у сфері *державного управління* (С. Величанська, О. Губанов, В. Філінюк), *культурній творчості*, зокрема управлінській (на посадах керівників обласних установ культури чи їх відділів (Ю.Глеба, Г. Терещук-Остапчук, Е. Стеценко, В. Обрусник), а також О. Волошина, М. Винарчик, Е. Зайцева, Ю. Калюх, Г. Мосійчук, В. Солощук), чи *організації івентів*, сформувавши доволіно цей перелік (О. Цапук-Ткач, Т. Диня, В. Музичко, Б. Гайдиш, І. Ашніна, М. Толочик, У. Кушнірук, Ю. Михайлова (Кравчик), В. Титуса, О. Прилуцька, Т. Гомон), *журналістиці* (Ю. Бондарчук, М. Фоменко, В. Гордич, К. Белаш, Б. Вальд), *науково-педагогічній діяльності* (К. Дубіч, В. Юник, Т. Забута, Л. Галуха, М. Процик, Т. Шумик-Черніговець та ін.), або паралельно реалізують декілька напрямів (Т. Капінос, О. Морозова, Т. Підцерковна, О. Прилуцька) [3] і міцно опанували цю лакуну та займаються лише нею, характеризує широке сальдо спроб працевлаштування, яке, можливо, було потрібно їм для власного самоствердження, пошуку певних порівняльних оцінок чи сподівань. Тим більше, що такі «фахові стрибки» тривають, як правило, не більше року і не дуже, здавалося б, допомагають для розширення професіонального реноме, позаяк полярно різні переміщення професіями не дають можливості сконцентруватися на стабільній лінії професіонального руху та створенні відповідного культурного середовища і сформувати сталі творчі контакти. І Микола Федоришин це підтверджує повною мірою.

Адже розпочавши свій професіональний шлях у сфері робітничих професій, характерних для початку кар'єри молодих людей минулої епохи, яку він романтично описав в одній зі своїх книг [16] (судноскладальник Миколаївського заводу «Океан», 1977-1978 рр.), військової служби (1978-1980 рр.), він неодноразово повертався до цієї сфери, вже маючи певні управлінські здобутки у галузі культури. До прикладу, після роботи в сільському клубі с. Іскра (нині Новожуків) Радухівської сільської ради Рівненського району (1981-1983 рр.), навчання на кафедрі культурології Рівненського державного інституту культури за спеціальністю «Організатор-методист культурно-освітньої роботи» (1981-1986 рр.) й виконання обов'язків директора Рівненського районного краєзнавчого музею (1983-1987 рр.), він переходить до Дубнівського ливарного заводу на посаду різальника металу (1987-1988 рр.), а по завершенню «здобуття» річного досвіду фахівця з різки цього металу, з вересня 1988 по жовтень 1992 року працює на посаді начальника

відділу культури Рівненського райвиконкому [8]. І ця «маятникова» міграція по фаховій управлінській драбинці продовжується й надалі: завершивши виконання обов'язків навчальника відділу культури вже Рівненського міськвиконкому (1992-1995 рр.), він переходить на посаду головного адміністратора обласного театру ляльок (1995-1996 рр.), де займається організацією гастрольної діяльності творчого складу акторів з усе тим же річним терміном організаційно-творчої самореалізації вже в іншій сфері, фактично не маючи сталих і розгалужених зв'язків серед фахівців дитячого театру регіону.

Частково це пояснюється ним самим як лише активною громадською діяльністю, що паралельно з професійною тривала до кінця 90-х років і надавала можливість ширше ознайомитися з управлінською сферою, та й нині залишається в його творчому пріоритеті, результати та розголос якої й стимулюють різноманітні кадрові пропозиції [6], а надто [9].

А далі на нього чекає мало престижна в новітній час, однак – знову ж таки керівна посада – директора Художньо-виробничого комбінату Національної Спілки художників України (Рівне, 1996-1998 рр.) (через який «пройшли» фактично усі регіональні митці образотворення радянської доби, долучаючись до урізноманітнення художньої палітри країни чи регіону, зважаючи на власну творчу обдарованість та соціальну активність), після невеличкої каденції в якому він знову переміщується на не дуже близьку за вже, здавалося б, сформованими у нього творчими уподобаннями та фаховими компетенціями, посаду начальника відділу інноваційних проектів міжнародного економіко-гуманітарного університету ім. С. Дем'янчука з тією ж річною «закономірністю» перебування у керівному кріслі (1998-1999 рр.) [8]. Нагадаємо, принагідно, що на цій посаді активно реалізовувалося чимало й інших фахівців зі сфери культури, зокрема – Р. Алексіук. Може саме тому Рівненський міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. С. Дем'янчука так міцно утримується «на плаву» у складний нинішній час, позаяк у центр познавчальної власної діяльності ставить культуротворчу самореалізацію молоді, яка й надає їй перевагу серед інших ЗВО?!

І якщо на вище перерахованих посадах він, на думку авторів, не має особливого розголосу як творча особистість чи то виходячи з обсягу виконуваних ним там завдань, браку яскравих професійних компетенцій на той час для тієї сфери, чи може сама посада не передбачала відповідних організаційних злетів (та й регіональна періодика про його кадрові переміщення також мовчить), то наступна «кар'єрна зупинка» М. Федоришина стала, здається, зірковою в його організаційно-культурній сходінці, принаймні, її він зберігає упродовж багатьох наступних років у своєму творчому активі, постійно експлуатуючи лише за певних обставин.

Із 2003 року обіймає ним же створену посаду директора культурологічного об'єднання «Коляда» [8], на якій він, поза сумнівом, презентував себе як помітного знавця регіональних фольклорних звичаїв та здійснив чимало справді оригінальних заходів, позиціонуючи наше місто як важливу культурну локацію функціонування новорічно-різдвяного святково-обрядового комплексу. І саме за цією посадою він асоціюється чимало наступних років як професійний менеджер галузі. Адже значний відтинок часу поспіль м. Рівне та окремі його територіальні локації перетворювалися на унікальний сегмент майже призабутої у такому поважному міжнародному представництві (контексті) новорічно-різдвяної концертної феєрії. Микола Васильович надає цьому вектору святково-обрядового комплексу нового дихання.

Саме тоді, під впливом фестивального руху на Рівненщині розгорнулися оригінальні народознавчі фольклорні експедиції. І «Веснянка» та її творчий «супутник» – дитяча «Весняночка» на чолі з В. Ковальчуком із місцевого ПДМу здійснили безліч цікавих фольклорних записів у районах області, частково упорядкованих і М. Федоришиним та втілили їх згодом на місцевій чи «гастрольній» сценах у вигляді спеціальних художніх програм. Подібні польові записи організовувалися і в інституті мистецтв РДГУ (Н. Яремко-Супрун, Б. Яремко, Р. Цапун, Р. Дзвінка, Л. Гапон, Сергій та Людмила Вострікови, маючи яскравий досвід подібної організації, започаткований свого часу їх керівником – В. Павлюком), багатьох фольклорно-етнографічних гуртах регіону, стимульованих традиційними річними звітами КЗ «Рівненський ОЦНТ» РОР, не кажучи вже про приїзд на ці фестивальні заходи чималої кількості художніх колективів із декількох країн далекого зарубіжжя. Саме у той час у регіоні записано й низку відео-програм, експонованих на центральному телебаченні, проведено декілька помітних науково-практичних конференцій, на яких обговорено не лише стан функціонування народної культурної практики в цій локації та й Україні загалом, але й виявлено провідні тенденції та проблеми розвитку даного вектора народної культури, організовано широкі міжрегіональні заходи з демонстрацією основних фольклорно-етнографічних форм не лише в різних районах міста, але й на професійному музичному його майданчику – Залі органної та камерної музики обласної філармонії. Згадаємо, до прикладу, низку культурологічних заходів під загальною назвою «Коляда з Тетяною Ціхоцькою» (Луцьк), що чи не вперше об'єднала регіональних народознавців на одній сцені, стимулювавши зміну погляду на потенціал народної культури Західного Полісся.

І хоча зазначена вище посада, повертаючись до М. Федоришина, залишалася, так би мовити, ситуативною, тобто її основні параметри розгорталися лише в час настання новорічно-різдвяного циклу зимових свят, зберігалася в його актуальному «репертуарі» чи порт-фоліо майже увесь час перебування в просторі регіональної культури (продовжувався пошук спонсорів, співпраця з художніми колективами, рекламна кампанія, міжгалузева комунікація тощо).

У 2003-2005 навчальних роках він, розширюючи межі власного позиціонування в галузі, здобуває освітньо-кваліфікаційний ступінь «Магістр» за спеціальністю 8.02.01.01 «Культурологія» на кафедрі культурології РДГУ. Це навчання сприяло, скоріше за все, упорядкуванню його знань, підведення під них відповідного теоретичного підґрунтя, позаяк практичного досвіду у нього було вже чимало. І по завершенню навчання його кваліфікаційне дослідження [10], провідною метою якого став розгляд особливостей організації фестивального руху у регіоні на прикладі колядних традицій, було високо оцінено Державною екзаменаційною комісією, в резолюції якої йому рекомендовано поглибити творче самовдосконалення в аспірантурі. Однак цю пропозицію він реалізував лише у 2010-2013 роках, завершивши навчання у Східноєвропейському національному університеті ім. Лесі Українки (Луцьк). Правда, проблематика наукового пошуку була вже іншою – «Феномен Пересопниці у культурно-історичному дискурсі» [8], позаяк на той час він знаходився вже на посаді директора КЗ «Культурно-археологічний центр «Пересопниця»» і мав інше бачення дослідження культурного простору та його напрямів, а головне – оригінальний джерельний матеріал. На жаль, і в першому, і в другому випадках опрацьований, чи, принаймні, зібраний джерельний текст так і не набув форми завершеної дисертаційної праці, хоча відповідні навички, поза сумнівом, сформувалися і втілювалися в різноспрямованій публікаційній його активності.

Незважаючи на подальші переміщення кар'єрними сходинками (у 2005-2007 рр. він виконує обов'язки заступника / начальника відділу охорони культурної спадщини Управління культури та туризму Рівненської облдержадміністрації; а в 2007-2011 роках, збагатившись, треба думати, практичним досвідом перебування на цій посаді, створює навіть власне ПП «Інститут досліджень культурної спадщини» [7], де обіймає посаду директора, активно підтримуючи та поглиблюючи громадську думку стосовно її збереження й популяризації. І в цьому напрямі також має помітний успіх. Тому цілком природно, що з серпня 2011 по липень 2018 року, враховуючи його попередні громадські ініціативи і предметні результати стосовно створення музею археологічних пам'яток у Пересопниці та відкриття пам'ятного знаку на честь української Першокниги тощо [16], він виконує обов'язки директора у згаданому вже неодноразово і щойно збудованому музейному комплексі «Пересопниця» як філії КЗ «Рівненський обласний краєзнавчий музей» РОР, який швидко (23.12.2011 р.), за його ж ініціативи, набуває самостійного статусу вже в особі КЗ «Культурно-археологічний центр «Пересопниця»» обласної ради, тим більше, що і до його відкриття та, власне, й становлення, він також був причетним повною мірою [9].

Це стало цілком виваженим кроком й обласної влади, позаяк у результаті цих дій в області з'явився ще один оригінальний музейний комплекс, що активізував власний культурно-археологічний пошук і, зважаючи на самостійну організаційно-дослідницьку діяльність, що розгорталася вже поза межами впливу КЗ «РОКМ», створював певну конкуренцію з КЗ «Рівненський обласний краєзнавчий музей» РОР. До того ж, туди (в Пересопницю) була передана й частина історичних експонатів, що більше відповідали профілю нової установи.

При цьому потрібно пам'ятати, що початок будь-якої нової справи завжди складає певну проблему, оскільки на керівника лягає безліч організаційних питань, починаючи від узгодження штатної номенклатури, матеріально-технічної бази і завершуючи розробкою основних параметрів чи концепції розвитку майбутньої життєдіяльності установи. Тим більше, що подібних закладів у регіоні не було. Однак це не становило особливих складностей і Центр розпочав функціонування й нині успішно працює у просторі регіональної та й вітчизняної культури, розширюючи власні межі не лише археологічною, науково-дослідною, експозиційно-виставковою чи будь-якою іншою діяльністю, притаманною подібним установам, які сформував свого часу М. Федоришин, але й завжди активно долучається до основних складових регіонального туристичного сегменту. Це повною мірою підтверджує й статистика відвідувань установи [15] та розголос її діяльності у регіоні.

Поза сумнівом, така розмаїта професійна біографія, лише частина якої відтворена на сторінках цієї книги, не могла не накласти свій відбиток на форми його подальшого позиціонування у культурному просторі, тим більше, що всі вищеперелічені попередні посади передбачали іманентно широке спілкування з керівниками чи співробітниками культурологічних або дотичних до сфери його уподобань фахівців, ознайомлення з новими формами діяльності та їх результатом, проблемах чи тенденціях розвитку конкретних організаційних структур і, таким чином, поступово залучали його у широке культурне середовище іншого, більш високого рівня презентації.

Це певною мірою й призвело до того, що нова посада керівника помітної обласної установи (Літературно-меморіальний музей Уласа Самчука), куди запрошено М. Федоришина (2021 р.) по завершенню його чергової керівної каденції на посаді директора «КЗ «КАЦ «Пересопниця»», й стала концентрацією творчого досвіду та подальшому поширенню інформації не лише про конкретну особу (У. Самчука), її ролі у культурному середовищі нашого міста та й світової літератури загалом, але й поглибила чи структурувала питання функціонування регіональної культурної спадщини, проблемах її збереження у формі оцифрування та подальшої популяризації [6].

Підсумовуючи розгляд кар'єрної еволюції М. Федоришина, пояснення якій він надає сам у згаданих уже книгах [8] чи [16], можна відзначити, що зі всього вище наведеного обширу керівних посад, які він посідав

упродовж значного періоду свого фахового життя у галузі, найбільш ефективною, на думку авторів, та й виходячи з контент-аналізу регіональної періодики, громадської думки тощо, залишалася його організаційно-культурна діяльність на посадах директора КЗ «КАЦ «Пересопниця» та керівника творчого об'єднання «Коляда», на яких він справді виявив себе як професійний менеджер, здатний акумулювати синергію всіх зацікавлених осіб та спрямовувати її у відповідне русло. Саме там він яскраво проявив себе і як професійний організатор із пошуку та запрошень численних художніх (фольклорних) груп до Рівного, перетворив їх виступи на справжнє свято для місцевих жителів та гостей, переконливо продемонстрував потужний потенціал культурної спадщини регіонів (художні строї, народну говірку, святко-обрядовий календар, традиційний гуртовий спів, регіональну кухню та безліч іншого), як і широку міжкультурну комунікацію та необхідність її всіляко досліджувати й популяризувати; актуалізував потенційні можливості вітчизняного святково-обрядового комплексу. І у такий спосіб підвів під ці заходи відповідну теоретико-методологічну базу, що залишається важливим чинником національної самоідентифікації українців. У той же час, потрібно відзначити, що провести подібні масштабні культурологічні заходи можна лише перебуваючи на певній керівній посаді, оскільки для такої організації потрібен відповідний кадровий резерв та важелі впливу на нього.

Розгортаючи зазначене питання у зворотній ретроспективі, тобто аналізуючи змістовну складову результатів попередньо проведеної роботи М. Федоришиним, а відтак – і переміщення його кар'єрними сходинками, наголосимо, що у цьому напрямі ним реалізовано оригінальні культурно-мистецькі проекти різного контенту та розголосу. Зокрема у Рівному упродовж 1995-2018 років організовано міжнародний Слов'янський фольклорний фестиваль «Коляда», заручившись для цього належною фінансовою (грантовою) підтримкою. Подібні фестивальні заходи проводилися ним також у Львові та Луцьку (2000 р.), Житомирі (2001 р.), Києві (2004 р.), Пересопниці (2012-2018 рр.) і неодноразово ставали предметом наукового студіювання та осмислення на сторінках всеукраїнської періодики, управлінських культурологічних структур, ЗВО, стимулювавши не лише зміну культурної ситуації міста, але й запровадження низки спеціальних курсів до освітніх програм відповідних спеціальностей у мережі ЗВО, ЗОШ, системі підвищення кваліфікації працівників культури чи освіти регіону. Остання, до речі, також стала важливим сегментом обговорення в соціумі, позаяк значна кількість художніх гуртків у Західно-Поліському етнорегіоні є, як відомо, фольклорно-етнографічними.

У цьому ряду «зимових» народознавчих заходів можна згадати й регіональне народне фольклорне свято «Водохреща», організоване його творчою групою на майдані В. Короленка упродовж 1993-2005 років; обласний дитячий конкурс «Миколайки» (2006-2008 рр., м. Рівне); ІІ Всеукраїнський пісенний фестиваль «Повстанські ночі» (з 1997 р. у м. Рівне) тощо, час (кількість років) проведення яких також викликає повагу до організатора.

Усі ці заходи мали помітний громадський розголос, зважаючи на становлення нової культурної парадигми країни і відчутно вплинули на зміну святкової чи загалом культурної ситуації у місті, сприяли його подальшій національній самоідентифікації [8], розширили число учасників з інших країн. Додали вони й відповідних творчих бонусів М. Федоришину до рейтингу його популярності у галузі. Наголосимо, що авторське бачення цих подій та їх проблемний ряд переконливо відтворене ним у ювілейній збірці «Що може громадське?: Творче об'єднання «Коляда»: 30 років минуло» (2025 р., 110 с., іл.).

На обласному рівні його здобутки були також не менш вагомими, утім їх тематична спрямованість стала вже іншою і пов'язувалася з професійною самореалізацією Миколи Федоришина як переважно громадського діяча. Йдеться, зокрема, про ініціативу встановлення пам'ятного Знаку українській Першокнизі – «Пересопницькому Євангелію» у с. Пересопниця Рівненського району (1989 р.). Там же, на хвилі загального національно-культурного піднесення, за його участі започатковано групою активістів й щорічне всеукраїнське свято духовності та культури (22 травня), що стало своєрідним епіцентром не лише для громадськості України, підвищення її політичної культури, але й стимулювання дитячої літературної творчості загалом, на роки визначивши місце Рівненщини у культурному просторі країни.

Нагадаємо, що у 2008 році М. Федоришиним, зважаючи на попередній управлінський досвід, створено проєкт музейного комплексу, який згодом ним же презентувався на сторінках всеукраїнської газети «Голос Просвіти», а також у формі окремої доповіді на науковому зібранні в НаУ «Острозька академія» та під час завершення ним стажування з групою представників-управлінців від Рівненщини у США за програмою «Громадські зв'язки» на тему «Збереження історичного та соціального середовища міст» (м. Вустер, 2009 р.) [9, с. 24-27].

Через три роки цю ідею, після численних обговорень та узгоджень, а також зважаючи на наближення ювілейної дати всеукраїнського масштабу (450-річчя від часу появи Української Першокниги), було матеріалізовано у формі згаданого вище Пересопницького музейного комплексу, куди нині входять Археологічний музей, музей Пересопницького Євангелія та скансен – музей просто неба «Княже місто XI-XIII століть», створивши привабливі умови для туристичної сфери Рівненщини, а з іншого боку – актуалізуючи кадровий чинник для цієї установи. Утім, й останнє питання поступово ним було успішно розв'язано, перетворивши невеличке західноукраїнське село на Рівненщині у помітний організаційно-культурний і туристичний центр.

Він (М. Федоришин) став й першим автором-організатором експозицій Археологічного музею та Музею Пересопницького Євангелія, наявних і сьогодні у структурі КЗ «Культурно-археологічний центр «Пересопниця»» РОР [9]. Тим більше, що алгоритм зібрання ним подібних артефактів у попередню

добу на цій території був збереженим. Ця практика згодом утілюється навіть в окремих виданнях (2021, 2025 рр.), поява яких й стимулювалася цими пошуками.

Підкреслимо, що відкриття зазначеного музейного комплексу (серпень 2011 р.) перетворилося у справжнє свято й православної духовної музики, проведене у рамках триденного Міжнародного фестивалю «Блага вість Пересопниці», відповідальним за який став керівник рівненської хорової капели «Воскресіння» та директор місцевого музичного училища О. Тарасенко [1], за організаційної підтримки Міністерства культури України, Управління культури та туризму облдержадміністрації й КЗ «Рівненський ОЦНТ» РОР. У результаті напередодні свята – здійснено концертне турне 9 відомих колективів-учасників з України (Київ, Луцьк, Рівненщина) та далекого зарубіжжя (Ниш, Сербія; Тамбов, рф) районами області, а підсумковий концерт відбувся в Органній залі обласної філармонії та, власне, згодом на території новоствореного музейно-археологічного комплексу.

Усе це мало помітний розголос і в Україні, підтверджений низкою публікацій у регіональній та всеукраїнській періодиці та інших ЗМІ, зокрема й авторів цієї розвідки. А успішне проведення згаданого концерту, як і загалом соціокультурних заходів, спрямованих на відкриття такого Центру, стимулювало запрошення організатора названої вище концертної програми, О. Тарасенка, на посаду директора КЗ «Рівненська філармонія» Рівненської облради.

До інших його (М. Федоришина) помітних громадських ініціатив, реалізованих у різний час, можна віднести й матеріалізовану ідею стосовно встановлення пам'ятника отаману УНР Володимиру Оскілку (с. Хотинь, 1992 р.), пам'ятного знака українському художнику доби визвольних змагань, пов'язаному з УПА – Нілу Хасевичу у селі Сухівці (Рівненщина, 1992 р.) на місці загибелі останнього, автором розробки якого був ще один рівненський краєзнавець і художник Валерій Войтович, що певний час виконував обов'язки викладача-сумісника кафедри культурології РДГУ.

Серед інших, не менш оригінальних заходів, що стимулювали сплеск інтересу до регіональної культурної спадщини народознавчого спрямування, організатором яких був у той час Микола Федоришин, – Всеукраїнський фестиваль кобзарського мистецтва ім. Костя Місевича (м. Дубно, 2004 р.), до проведення якого став причетним ще один випускник кафедри культурології РДГУ, однокурсник М. Федоришина у магістратурі, нинішній співробітник відділу охорони культурної спадщини Управління культури та туризму Рівненської облдержадміністрації, бандурист Назар Волошук. Саме тоді в області започатковано й низку заходів, спрямованих на популяризацію культурної спадщини доби Козаччини (масового опанування танцю «Гопак», до популяризації якого долучився й Голова Рівненської облдержадміністрації В. Червоний, політичний та громадсько-культурний портрет у світлинах якого також підготував М. Федоришин у 2008 р.). Інакше кажучи, ці заходи продемонстрували належні його (М. Федоришина) організаційні компетенції у справі об'єднання місцевої художньої інтелігенції навколо конкретної ідеї.

І завершується це коло ним же організованих народознавчих заходів початку нового тисячоліття Всеукраїнським «зеленим» поліським фестивалем «Труйца то усьо Куста» (м. Сарни, 2004 р.) [8]. Поза сумнівом, що все це вимагало відповідних практичних навичок, розширення технологічних засобів організації подібних культурних програм, фінансування, широкого кола модераторів, формування певних меседжів тощо. Вплинуло все це й на творче реноме організатора.

Тож й наступні його підвищення кваліфікації та творчі здобутки пов'язувалися, як правило, з народознавчим сегментом; із ним він став відомим і за межами України, часто перебуваючи з регіональними фольклорними гуртами у Польщі чи інших країнах близького та далекого зарубіжжя (Білорусія, Північна Македонія). Завдячуючи ефективності організації цієї діяльності, він успішно виконував обов'язки консультанта Спільноти українців Підляшшя (Польща, 1992 – по т. ч.), а також долучався до виконання аналогічних функцій у Спільноті фольклористів Білорусі (1996-2002 рр.). Серед інших помітних організаційних здобутків того часу – членство в СІООФ (міжнародній раді з проведення фольклорних фестивалів та традиційного мистецтва при ЮНЕСКО, 1997-2009 рр.) та виконання консультаційних функцій у Спільноті українців Польщі (Ольштинський та Мазурський відділи, 1997-2007 рр.), якісно позиціонуючи Україну у просторі сучасної народно-культурної (фольклорної) практики та залишаючись важливим сегментом її культурної дипломатії.

Про це свідчить й низка різноманітних подяк (нагород) від Міністерства культури і туризму України, Рівненської обласної ради, Рівненської та Луцької міських рад, Спільноти українців Підляшшя (Польща), багатьох державних і громадських установ та організацій, а також медаль «Будівничий України» від Всеукраїнського товариства «Просвіта» тощо. Він – неодноразовий лауреат регіональних краєзнавчих премій «За відродження Волині» (1995 р.), просвітянської ім. Григорія Чубая (2023 р.) тощо. Та й державне почесне звання «Заслужений працівник культури України» можна також віднести до цього ряду [8].

До речі, саме вище наведене (активна громадська діяльність – авт.) стимулювало чи змушувало його постійно звертатися й до розмаїтих напрямів неформальної освіти, за допомогою яких здобувався відповідний професійний досвід, потрібний у певний історичний період чи конкретній локації. Достатньо, у підтвердження, навести перелік її форм: Державна (нині – Національна) академія керівних кадрів культури і мистецтв (1990 р., у групі начальників міськ/районних відділів культури); міжнародний фонд

Counterpart International – курс із написання грантових проектів (Київ, здобувач грантів міжнародного фонду «Відродження», 1997-2001 рр.); за програмою розвитку мережі NGO у Західній Україні здійснив навчання з демократичного лідерства для NGO (Львів, 1998 р.). Цей ряд продовжує й низка інших форм: Український мистецький форум за програмою «Культура регіональної взаємодії» (Київ, 2000 р.); Навчальний центр україно-американського співробітництва, м. Львів, форум «Європейський вибір України» (2003 р.); USAID. Програма «Громадські зв'язки» за темою «Збереження історичного та соціального середовища міст» (м. Вустер, США), згадана вже на сторінках цього тексту тощо [8].

Працюючи на різних посадах, Микола Федоришин й надалі не полишає занять громадською діяльністю, в якій вбачає, здається, основний сенс життя та форму творчої самореалізації й кар'єрного зростання. І в цьому плані складно відділити професійну та, власне, його громадську діяльність, яка стає його другою професією. У підтвердження можна назвати основні її вектори, найбільш помітними з яких, на його ж думку [6], є місцевий, всеукраїнський і міжнародний рівні, на кожному з яких йому вдалося досягти певних успіхів та здобути так необхідний управлінський досвід. І якщо на всеукраїнському рівні, як він сам себе позиціонує [8], це виявляється у виконанні ним обов'язків члена обласних організацій національних творчих Спілок, зокрема краєзнавців, товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка (з 1989 р.), музичної Спілки (!?) та члена обласної організації національної Спілки журналістів (із 2006 р.), виконання обов'язків в яких реалізується в його дописах переважно у місцевій періодиці (понад 100 публікацій), то у двох наступних він позиціонується більш предметно і розлого.

Так, із 2010 року він виконував обов'язки заступника Голови Рівненської обласної організації Національної Спілки краєзнавців України; у 2005-2009 рр. – Голова Правління, а з 2009 року – член Правління обласної організації «Просвіта». З 1995 року по теперішній час, як уже наголошувалося, – Голова Правління Рівненської міської організації «Творче об'єднання «Коляда»», де він чи не найяскравіше виявив себе як фахівець із народознавчої проблематики і менеджер та позиціонував наше місто як важливий осередок збереження і функціонування новорічно-різдвяного святково-обрядового комплексу. Адже чимало років поспіль Рівне та окремі його територіальні чи регіональні локації перетворювалися на справді унікальний сегмент уже майже забутої новорічно-різдвяної феєрії [2].

Маючи відповідні компетенції у сфері громадської міжнародної діяльності, М. Федоришин активно їх використовує й у власній організаційній практиці. У підтвердження достатньо згадати розробку й реалізацію навчальної семиденної програми та семінару-тренінгу «Збереження культурної спадщини засобами музеєфікації або благоустрою», проведену для фахівців зі східних областей України за підтримки фінансового гранту Посольства Великої Британії в Україні (2016 р., Пересопниця), а також аналогічного заходу для фахівців ОТГ Рівненської області за ініціативи та фінансової підтримки Центру місцевого самоврядування РВП (2018 р.) [8]. Та й сам факт отримання грантової фінансової підтримки – це також важливий знаковий показник для регіонального організатора, характеристика його технологічних можливостей та цілеспрямованості, зважаючи на процедуру здобуття нині міжнародних грантів.

Хоча й в історико-краєзнавчій сфері його здобутки також більш ніж переконливі. До цього додамо і його участь у 45 міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференціях, предметом виступів на яких стала регіональна культурна спадщина, а також безпосередню організацію ним 11 міжнародних науково-практичних заходів у Рівному (1995-2000 рр.) та Пересопниці (2012-2017 рр.), які й проводилися за результатами згаданих вище фестивальних імпрез (нині це має назву «форум»), актуалізуючи народознавчу проблематику на теоретико-прикладному вимірі та активізуючи регіональну періодику у висвітленні їх результату.

У загальний контекст його творчого позиціонування можна долучити й вихід друком різних за обсягом та змістовною вартістю 12 книг, 10 брошур та 32 наукових статей [8], що, як для регіонального краєзнавця, також є вагомим показником його соціальної активності та фахової компетентності. Їх тематичні напрями достатньо широкі. Це, як наголошує сам М. Федоришин: прикладна культурологія, музеєзнавство, археологія, фольклористика, краєзнавство та пам'яткознавство [8].

У структурі розгляду його соціальної активності можна додати, згадавши малоефективні нині, утім такі, що теж свого часу виконували певні організаційні функції і сприяли консолідації місцевого населення, посади, на яких він перебував певний час. Йдеться, зокрема, про Громадську раду при Управлінні охорони навколишнього середовища (2005-2010 рр.) чи Раду з питань духовності та культури облдержадміністрації (2005-2006 рр.). Ще у двох майже аналогічних громадських осередках він виконував обов'язки Голови: науково-методична рада з питань охорони культурної спадщини при Управлінні культури та туризму облдержадміністрації (2006-2007 рр.) та громадська організація «Асоціація музейних діячів Великої Волині» (2018 р. – по т. ч.), які нині, здається, існують номінально, незалежно від того, хто їх очолює чи входить до складу, позаяк суспільство вже перенасичено різноманітними громадськими структурами, ефективність діяльності яких є незначною через не зовсім чітко визначену мету та завдання їх створення, брак креативних осіб у складі президії, здатних сформувати оригінальну програму практичних дій, адже запрошення до складу відбувається не на широкому попередньому обговоренні кандидатур з урахуванням їх творчих та організаційних здобутків, а на запрошенні тих, хто, як правило, «був під рукою», а також

хронічний брак коштів для налагодження ефективного самостійного функціонування та не вмінні ці кошти віднайти (заробити) [8]. Хоча остання структура стала важливим центром друку низки книг М. Федоришина, пов'язаних із розробкою ним культурно-археологічної та пам'яткознавчої проблематики.

Позиціонуючи себе істориком, культурологом та краєзнавцем із достатньо широким культурно-освітнім наміром, він намагається надати інформації, якою володіє, певних предметних форм. Тож у його активі є чимало публіцистичних розвідок про окремі пам'ятки чи організаційні структури Рівненщини, публікацією яких він намагається розширити інформаційний простір регіону. У підтвердження можна згадати історичні нариси про Пересопницю («Пересопницька Русь», 2001 р.; «Пересопницька Першокнига», 2005 р.; «Історія монастиря у Пересопниці», 2016 р., «Монастир у Пересопниці. Дивовижна мандрівка крізь туман», 2017-2021 рр. та ін.).

Сюди додамо й власні публікації про окремі місцеві артефакти, в яких відтворено його бачення регіональних пам'яток, їх роль у ціннісному ряді регіональних археологічних колекцій. Користуються попитом у гостей регіону, а надто – на окремих виставках-презентаціях під загальною назвою «Українське село запрошує» (регіональний «зелений» туризм у рамках всеукраїнських культурних проєктів, до організації яких долучено чимало різноманітних культурних структур, зокрема й Український культурний фонд) й декілька укладених ним музейних путівників, цікавих гостям регіону, зокрема й нинішнім вимушено переміщеним особам.

Утім, найбільш цінним, на думку авторів, є його своєрідний літопис – Культурно-археологічного центру «Пересопниця», книга – «Музейний комплекс у Пересопниці. 10 років минуло» (2021 р.), керівником якого він працював понад 8 років (Принагідно відзначимо, як безпосередні організатори низки екскурсійних поїздок зі здобувачами вищої освіти та науково-педагогічними працівниками гуманітарного університету до цього Центру та один із рецензентів цієї праці, що посада керівника-популяризатора найбільше відповідала покликанню Миколи Васильовича і саме на ній він максимально повно презентував і Центр, і його експедиційну, пошукову та популяризаторську діяльність, викликаючи чималий інтерес у студентської молоді та й відвідувачів загалом. Адже нині організовувати пошукову, тобто науково-дослідницьку (археологічну) діяльність в умовах невеличкого українського села, для якого не лише кадровий, але й будь-який інших напрям діяльності є проблемним, надзвичайно складно!).

Добре ілюстрована оригінальним візуальним фоторядом, насичена історичною конкретикою, зокрема й стосовно підстав чи передумов заснування цього Центру, перших активістів, спроб відродити інтерес до регіональної історії на початку новітньої доби становлення республіки, а також спроб та форм реалізації національної доктрини наприкінці радянської Перебудови і виявлення ролі громадськості регіону у цьому процесі, книга складає помітний внесок у вивчення історії формування згаданого осередку та культурного середовища регіону [8]. В ній зібрана інформація про відомих (і не дуже нині) митців та громадських діячів, що стояли у витоків заснування цього архітектурного ансамблю, створеного з нагоди 450-річчя української Першокниги, літопис майже щоденного буття Центру, в якому (літописі – авт.) чимало уваги приділяється опису популяризаторської діяльності, що згодом, поза сумнівом, ляже в основу його писемної історії, а саме: друку періодичного буклету Центру, туристичного Путівника (2013 р.), ювілейного журналу «Культурно-археологічний центр «Пересопниця» – 5 років» (2016 р.), подовжуваних серійних збірників «Археологічні зошити в Пересопниці» – 7 випусків (збірник статей учасників наукових археологічних симпозіумів «Літописні міста давньоруської держави», «Розвиток ремесел у давньоруському місті XI-XIII ст.» і ін., від 2013 р.) та «Рукописна книга в Пересопниці» – 2 випуски (за результатами наукових симпозіумів одноіменної назви, 2013-2014 рр.) тощо.

Сюди можна додати й науково-популярні праці самого Миколи Федоришина, частково згадані вже в цій розвідці: «Пересопницька Русь» (2011 р., 54 с.), «Пересопниця літописна XII-XIV ст.» (2013 р., 28 с.), «Історія монастиря у Пересопниці», а також «Тарас Шевченко та Пересопницьке Євангеліє», «Пересопницьке Євангеліє від Матвія» (2017 р., 220 с.), «Літературні зустрічі над Стублою». Вип. 1 [9, 88 с.] чи [23] та ін. Вони цікаві також тим, що відтворюють перші кроки становлення нової структури, які, як правило, забуваються, або оминаються на початку становлення будь-якої справи як типові або не значні, чи технічні, утім без яких історія становлення Центру буде не повною. І ця інформаційна мозаїка також є потрібною, адже дає відповідний рівень бачення культурної локалістики, акцентуючи увагу на, власне, специфічних моментах, пов'язаних із життєдіяльністю конкретної особи чи культурних платформах, на підставі яких відбуваються зустрічі місцевих літераторів.

Окремо в цьому ряду стоїть його краєзнавче видання «Історія Білівського городища» [18], предметом уваги якого є «вперше висвітлена історія зниклого міста ранньої доби Нового часу – Білгорода (XVI століття)».... «Залишки цього міста, – підкреслює автор, – збережені нині у вигляді городища, що знаходиться поблизу с. Білів Рівненського району області». «Рівненська Ісландія» – так називають численні туристи цю мальовничу місцевість.

Як зазначає в його передмові автор, «окреслена територія у майбутньому може отримати музейний статус «Археопарк містечка Білгорода XVI-XVII століть» [18, с. 5]. Та й факт присутності на її презентації у Літературному музеї Уласа Самчука (м. Рівне) представників Інституту історії НАН

України (А. Блануц, Д. Ващук, 17.06.2025 р.) також свідчить про відповідну її фахову інформативність та цінність цього питання для національної історії.

Завершує підсумковий ряд публікацій М. Федоришина популярний нарис [16] під промовистою назвою – «Амбасадор культури». Т. 1. 1992-2000 рр. (2024 р., 124 с.), запланований до випуску у декількох томах, що є, виходячи зі змісту опублікованого першого тому, романтизованою біографією самого краєзнавця, добре ілюстрованою та презентованою крізь призму його багаторічної і якісної організаційно-культурної діяльності, в змісті якої відтворено безліч подробиць зі сфери громадської діяльності Миколи Васильовича та стану функціонування художньої творчості, а головне – галузі.

Усі ці видання, природно, різні за рівнем викладу матеріалу, глибиною його розробки та інших сегментів, притаманних науково-публіцистичному дослідженню, однак їх характерною ознакою є щире бажання автора зберегти в пам'яті соціуму регіональну історико-культурну спадщину і постійно її популяризувати й примножувати. Та й колекція Біблії понад 100 мовами світу, зібрана М. Федоришиним за час роботи на посаді керівника цього Центру, – це майже унікальний організаційний прецедент у регіональній культурній практиці. Нагадаємо, що, здійснені у рамках всеукраїнського проекту «Малі міста – великі враження», ці заходи якісно позиціонували й Рівненщину у системі культурної діяльності регіону та й країни загалом [13, с. 10-11].

Утім, головним надзавданням у цьому процесі (тобто створенні Культурно-археологічного Центру «Пересопниця») стало те, що, врешті-решт в області було сформовано спеціалізований археологічно-дослідницький центр широкого формату дії, закладено підвалини систематизованої археологічної діяльності, упорядковано та класифіковано зібраний і критично осмислений віднайдений локальний матеріал (адже розкопки на цій території ведуться чимало років), приведено його у відповідну систему, на підставі якої стали можливими подальші дослідження і розширення таким чином інформації про потенціал регіональної культурної практики, її ролі у вивченні історії духовності України. На Рівненщині, як відомо, ще зберігаються рештки потужної колись замкової мережі, у просторі якої свого часу розгорталося яскраве політико-ідеологічне й культурно-мистецьке життя. Та й українська Першокнига могла з'явитися тут лише на підставі глибокого та розмаїтого у міжрегіональних та міжнародних зв'язках культурного середовища, основні параметри якого концентрувалися у майже згорнутих нині через політичні непорозуміння чи перенесення акцентів на інші соціальні виміри та війну, осередках духовності Великої Волині, монастирях Острожчини, Дубенщини, Миляновичів тощо. Відтак і духовне підґрунтя заснування Острозької академії в останній третині XVI століття стає більш чіткішим.

Потрібно віддати належне й органам державної влади, зокрема тодішньому Голові Рівненської облдержадміністрації Василю Михайловичу Берташу та його команді однодумців, громадським структурам та не байдужим громадянам, представники яких зрозуміли саму ідею створення Центру і всіляко підтримували її реалізацію, матеріалізувавши її у відповідну організаційну форму, час від часу поповнюючи її фонди майже унікальними артефактами (В. Берташ) [9, с. 31], що набула ознак сакральності. Позаяк сакральне «традиційно відігравало роль своєрідного епіцентру культурного розвитку соціуму, в якому генерувалися смисли, норми і цінності, формувалися світоглядні засади – способи взаємодії з природним середовищем та орієнтації людини в сакральному просторі, символічні форми співвіднесення з абсолютним виміром життя, критерії розрізнення реального і нереального, істинного і хибного, добра і зла, прекрасного і потворного тощо» [9, с. 7]. Тож й реалізовану ідею (стосовно створення цього Центру) можна розглядати як «...важливий соціокультурний феномен, що визначає розвиток суспільства, систему його регулятивних норм і цінностей» [9, с. 7].

Підсумовуючи характеристику організаційно-культурного профілю М. Федоришина, який спробував себе, здається, в усіх можливих напрямках (і, відповідно, посадах) у галузі, не можна не згадати форм його активності, пов'язаних із міжнародною співпрацею. Йдеться, зокрема про специфічний комплекс впливу на інокультурне середовище, здійснений ним упродовж багатьох років відповідно до укладених Угод про партнерство, у тому числі:

- культурний обмін художніми колективами України і низки європейських країн;
- участь окремих виконавців та художніх колективів України й Рівненщини у тому числі, у різноманітних конкурсах та фестивалях (Австрія, Молдова, Північна Македонія, Греція);
- виконання функцій співорганізатора міжнародних культурно-мистецьких проєктів, проведених спільно з Центром анімації культури в Білостоці Підляського воєводства (Польща): Програма Сусідства і Партнерства TACIS – Польща-Білорусь-Україна, найвідомішими заходами з яких стали міжнародний фестиваль музики, мистецтва та фольклору «Підляська октава культур» (2007-2011 рр.); міжнародний фестиваль духової музики «Парад у Палаці Браніцьких» (2007-2008 рр.), а також міжнародний фестиваль мажореток, чірлідерок і тамбурмайорок (2008 р.) тощо;
- у рамках цієї ж Програми (INTERREEG III TACIS CBC) ним стимульована та організована участь рівненських музикантів у міжнародному духовому оркестрі (2007 р.), марш-Парад та концерт міжнародного (Україна-Польща-Естонія-Білорусь) духового оркестру «Версалінка» з мажоретками на святкуванні Дня державної незалежності України 24 серпня 2008 року у м. Рівне. Серед інших напрямів

реалізації цієї ж міжнародної культурної Програми – організація навчальних семінарів у Польщі для дитячого ансамблю «Кралечка» Рівненського МБК із метою опанування учасниками нових мистецьких практик у рамках європейських жанрів, зокрема мажореток і чірлідерок (2007 р.);

- виконання обов'язків координатора діяльності з налагодження міжнародних партнерських відносин між Рівненщиною та Вармінь-Мазурським воєводством республіки Польща (2005 р.), зокрема містами Дубно Рівненської області і Гіжицько республіка Польща (2000 р.);

- він також виконував функції співорганізатора та режисера культурологічних акцій Спілки українців Підляшшя у Польщі (1997-2009 рр.), найбільш відомими з яких стали Фестивалі української культури під загальною назвою «Підляська осінь» (1997-2010 рр.) та Фестивалі народної культури «На Купала, на Івана» (1998-2011 рр.) [8], ведучою художніх програм яких була доцент кафедри культурології РДГУ Н. Шолудько.

Та й ініціатива перетворення Пересопницького музейного центру, як філії обласного краєзнавчого музею, на самодостатній КЗ «Культурно-археологічний центр «Пересопниця» обласної ради – як автономний дослідницько-популяризаторський осередок із значно ширшими функціями і повноваженнями, – це також його ідея, що помітно змістила акценти в напрямках подальшої не лише археологічної (дослідницько-експедиційної), але й соціокультурної чи популяризаторської діяльності в регіоні.

Тобто, громадська діяльність, а всі ці, найбільш помітні результати, наведені вище, і є специфічним його хоббі, яким він займався поза основним місцем роботи, залишається свідченням високої його соціальної активності та громадянської позиції, спрямованості на регіональний культурний простір. Та й саме громадські ініціативи М. Федоришина, В. Войтовича чи Б. Столярчука й інших, подібного спрямування осіб (Елеонора Стеценко, Леонід та Алла Волошуни, Надія Косміаді, Ніна Крока, Олександр Харват, Людмила Супонькіна тощо, про які згадується у наших публікаціях) [3], помітно урізноманітнюючи культурний простір регіону, надали йому відповідного громадянського звучання та духовної привабливості, стали підставою для розгортання культурних і креативних індустрій.

Тож, виходячи з вище наведеного, можна стверджувати, що місцеві краєзнавці вже складають важливий сегмент розробки регіонального культурного простору, оскільки їх діяльність здійснюється поза регламентованими формами, а отже викликає більший інтерес і активність їх самих, як і кожен вид діяльності, що організується у сфері вільного часу, тобто поза межами інституційних форм та базується виключно на інтересі. Однак ця діяльність також потребує відповідної оцінки на місцевому чи державному рівнях!

Стосовно ж «видавничих» паралелей (а кожний помітний краєзнавець регіону, природно, займається й власною публікаційною практикою, організуючи це самотужки, оскільки в регіонах, крім Тернополя та Львова, фактично відсутні видавництва, а діють лише невеличкі друкарні, які й займаються переважно тиражуванням тексту), а відтак і проблем, із ними пов'язаних, у М. Федоришина, Б. Столярчука чи В. Войтовича, розглянутих у наших попередніх розвідках [4], які виникають під час ознайомлення з їх організаційно-культурною та популяризаторською практикою, то вони також майже ідентичні, якщо не брати до уваги інтенсивність цієї роботи у Б. Столярчука та В. Войтовича, зважаючи на їх кількість, обсяг, формат тощо.

Однак цьому також є певне пояснення. Адже, до прикладу, Б. Столярчук відгукується фактично на кожен більш-менш помітну подію в регіоні і позиціюється, виходячи з його публікацій в ньому, як активний популяризатор-публіцист. При цьому потрібно пам'ятати, що Б. Столярчук від початку своєї творчої самореалізації обрав факультет-інститут культури (а згодом – і гуманітарний університет, де питання публікаційної діяльності складає характерну ознаку творчої самореалізації педагога), а також – у різні періоди – ДМШ, та понад 50 років знаходиться в активній їх освітянській площині; певний час виконував обов'язки завідувача кафедри музичного фольклору, сама посада якої вже передбачала активність заняття низкою питань, які не входять навіть до функціональних обов'язків інших, обраних для аналізу особистостей. І за власну не скільки науково-педагогічну, а організаційно-методичну й художню діяльність він кілька років тому здобув атестат професора. Інакше кажучи, дослідницький пошук, як і регіональна публіцистика, становить основний предмет його професійної творчої самореалізації.

Однак, зважаючи на той факт, що значна кількість науково-педагогічних працівників художніх кафедр гуманітарного університету, принаймні, старшого покоління, що мають значний професійний творчий досвід і могли б хоча б якимось чином публікувати власні доробки, не дуже переймається питаннями науково-дослідної чи хоча б популяризаторської діяльності у координатах сучасної вищої школи (що було характерним і для Інституту культури), проблеми оприлюднення результату, як і інші фахові питання стосовно організації наукового пошуку та його інструментарію, а також брак здорової конкуренції у цьому напрямі на факультеті музичного мистецтва та й художньо-педагогічному факультеті і відсутність упродовж багатьох років ефективних форм стимулювання цієї діяльності на рівні вищого навчального закладу, поступово нівелюють значення наукової творчості і призводять до достатньо строкатого її результату, переважно з від'ємним сальдо. Адже брак конкретних комплексних наукових тем та їх активної розробки в освітніх структурах, контролю за їх реалізацією, свідчить про відсутність у науково-педагогічних працівників й власної фахової лакуни, результати розробки якої мають обов'язково відтворюватися й в освітньому просторі, повною мірою залучаючи до цього процесу й здобувачів вищої освіти, навчання для яких перетвориться тоді на зовсім інший сегмент творчої самореалізації – експериментальний. Можна

висловити лише сподівання, що МОН України врешті-решт запровадить у мережі ЗВО цей принцип, тобто введе відповідне ранжування працюючих на науково-педагогічних і педагогічних працівників. Однак, без наявності (розробки) чітких критеріїв оцінки доробку і, відповідно, рівня оплати праці за результат кожного на місцях, а головне – сутності цього впровадження, ситуація так і залишиться лише черговим популістським гаслом. Або призведе до занепаду і першого, і другого сегментів.

Інтенсивність друку та частота оприлюднення тематичного матеріалу у М. Федоришина помітно менші (згадані вище 12 книг та 10 брошур), адже він не позиціонується в культурному просторі регіону як видавець чи публіцист, а лише як культуролог-музеєзнавець, у якого публікаційна діяльність є лише результатом упорядкування чи висвітлення тієї роботи, якою він предметно займається чимало часу, а не сенсом життя, тому й зауважень у цьому плані до нього також не багато. До того ж, Микола Федоришин концентрується переважно на фольклорно-етнографічному сегменті популяризації, втіленому у фестивальному русі, цілком логічно обрамленому дослідницькими елементами у вигляді науково-практичних конференцій із широким залученням професіоналів-практиків й окремих науковців, які цими питаннями переймаються, та пам'яткоохоронній діяльності в аспекті її нематеріальної спадщини (матеріальна – входила до його професіональних обов'язків), пов'язаній і з роботою в КЗ «КАЦ «Пересопниця»» РОР, в якому відбулося його становлення як справді помітного музейного керівника-менеджера. Тому не широкий предмет дослідження звужує й його проблемний ряд та підвищує власну ефективність. До речі, сучасний фестивальний рух, відходячи від радянських культурних стандартів чи стереотипів, усе більше перетворюється на форум, в просторі якого обговорюються актуальні соціокультурні теми та різноманітні художні чи філософські концепції подальшого розвитку народної культури.

А все це вкотре актуалізує питання необхідності створення в регіоні спеціального координаційного центру в особі, до прикладу, згаданої вже Співки краєзнавців, перепрофілювавши її роботу під реальні запити та потреби практики, чи регіонального теоретико-методичного періодичного видання, яке б цими (консультативними) питаннями переймалося у середовищі краєзнавців, що знаходяться поза межами впливу науково-дослідних структур вищої школи. Оскільки науково-педагогічні працівники регіональної вищої школи фольклорно-етнографічного спрямування, як свідчить наш навіть побіжний аналіз ситуації, цими питаннями не переймаються і особливої допомоги їм надати не можуть. Утім, як свідчить національна історія, у критичні періоди розвитку країни саме представники галузі культури ставали у проводі всіх її змін, окреслюючи і стимулюючи напрям майбутніх трансформацій. При цьому збереження регіональної культурної спадщини, як відомо, введено нині в самодостатній напрям культурної політики держави [13], актуалізований війною.

Однак і тут знову постає традиційне питання, пов'язане з кадровим аспектом. До речі, було б цілком логічним чи потрібним через певний історичний час переглядати сутність діяльності будь-якої організаційної структури, а не лише творчих Співок на предмет її/їх відповідності запитам сучасної практики, вносити конкретні зміни до цієї структури, або взагалі змінювати напрям її/їх подальшого функціонування, якщо еволюціонують й політико-культурні чи організаційно-економічні координати країни. Це було б конче корисним і для самої Співки, оскільки понад 30-річний період їх стагнації через відсутність відповідної нормативно-правової бази, у якій би чітко визначалися напрями її/їх діяльності вже у нових суспільних обставинах, надмірна політизація суспільного життя, знищує у цій формі (структурі) бажання щось конкретно робити її представникам, зводячи нанівець саму ідею функціонування творчої організаційної опції, факт потрібності якої в питанні об'єднання небайдужих до етнокультурних проблем осіб регіону нині не викликає сумніву.

Вище наведене ставить на порядок денний й ще одну проблему, на яку нині не спрямовується організаційна діяльність КЗ «Рівненський обласний центр народної творчості» РОР: польовий фольклорний матеріал, що епізодично збирається багатьма учасниками художніх гуртів Рівненщини упродовж десяти років (і М. Федоришина зокрема), а за кількістю фольклорних гуртів Західне Полісся впевнено посідає одне з перших місць в Україні, також залишається переважно в їхніх керівників, використовуючись лише локально, тобто епізодично – для конкретного сценічного виступу в рамках святково-обрядового календаря, чи подію і не концентрується, до прикладу, в КЗ «Рівненський ОЦНТ» РОР чи Інституті дослідів Волині, як філії КЗ «РОКМ» РОР, де є відповідні відділи і де цей матеріал обов'язково мав би бути класифікованим та систематизованим, а згодом – оцифрованим його співробітниками, стимулювавши і їх практичну, популяризаторську подальшу діяльність (Подібне можна стверджувати і стосовно окремих ентузіастів в особі вчителів мережі сільських чи міських ЗЗСО, участь авторів цього матеріалу свого часу в якості наукових керівників секцій Рівненської МАН, як і наукових керівників атестаційних досліджень здобувачів вищої освіти в університеті, це також підтверджує повною мірою). Адже зміна епох обов'язково передбачає й концентрацію матеріалу про культурний сегмент її провідних характеристик не лише для підтримки історичної пам'яті, але й для успадкування цього досвіду та нівелювання можливих помилок у майбутньому. Та й культура повсякдення нині – важливий сегмент наукового студіювання і осмислення, оскільки саме в ній відтворено духовні характеристики і сподівання широкого загалу населення.

Нагадаємо, що чимало років нинішній КЗ «Рівненський ОЦНТ» РОР концентрував у собі

чимало зразків (артефактів) матеріальної культури, закупаючи навіть їх у народних майстрів регіону під спеціально сформовані регіональні програми обласної ради. І саме на цій підставі можна було б компонувати відповідний регіональний «фольклорний» архів, музейний етноцентр чи «народознавчий атлас» (як це вже робилося колишнім випускником, а згодом – доцентом кафедри музичного фольклору інституту культури (та й РДГУ) Ю. Рибак, спочатку – за сумісництвом, а згодом – й перейшовши до штату вже Львівської НМА ім. М. Лисенка) та постійно його опрацьовувати, тобто проводити певні узагальнення, популяризацію чи подальші кореляційні дослідження (заміри) тощо. Адже нині фактично не можна скласти уяву про культурний, зокрема й народознавчий (фольклорно-етнографічний) сегмент Рівненщини від часу заснування його ОЦНТ (Будинку народної творчості зі спеціальним відділом) (1939 р.), втілений у конкретних здобутках її фахівців через їх (матеріалів) відсутність.

Позаяк 60-80-ті роки минулого століття – це зоряний час фіксації цієї проблематики, здійснений безліччю фольклористів із мережі регіональних ЗЗСО, місцевих педінституту та інституту культури (М. Білогубки, І. Корсюка, С. Китової чи М. Лисенка-Дністровського, В. Павлюка, С. Шевчука, Р. Цапун, М. Фенглера, М. Довганича, Б. Дерев'янка, Я. Логвин, З. Сингаївської, Л. Горіної, згаданих уже Н. Яремко-Супрун, Б. Яремка, Т. Васечко, Ф. Васечка, Л. Січкарук, родини Вострікових, О. Степанова, А. Самохвалової, О. Трофимчука тощо), не кажучи вже про потужний спадок польових досліджень, зібраний регіональними фольклористами Дубна, Острога, Сарн, Володимирця, Дубровиці, Рокитного, Радивилова тощо, які концентрувалися навколо районних відділів культури та їх координатора – Рівненського обласного Будинку народної творчості (до 1978 року). Принаймі, інформація про це постійно відтворювалася у щорічних звітах, що надсилалася до Центру (ОБНТ), співробітники якого, після відповідного аналізу і підготовки спеціальних довідок чи фото-відеоматеріалів (до прикладу, лише одна (з трьох в області) самодіяльна кіностудія «Горинь», керівником якої був В. Рябунець, 25 разів поспіль здобувала перемоги у той час на всесоюзних конкурсах не ігрових фільмів, базованих виключно на народознавчому сегменті)² [20, с. 156], компонували опрацьований варіант у формі розгорнутої довідки для республіканського Центру народної творчості і в яких чи не вперше за багато десятиріч років лише спорадичних досліджень (фіксації) втілювалася ідея пошуку етнокоренів західно-поліської спільноти, її екзистенції, поставлена на майже професійну наукову основу. І лише брак професійних науковців-популяризаторів у регіоні 60-80-х років не дав можливості все це належним чином описати та перевести на відповідні наукові напрями у формі монографій чи навчальної літератури (хоча навчальні дисципліни місцевих ЗВО та шкіл і коледжів цим матеріалом були навіть переповнені), або хоча б передати той матеріал до ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України, фахівці якого спорадично вивчали етнокультурний сегмент регіону, публікуючи оригінальний матеріал у низці власних часописів, зокрема й «Народна творчість та етнографія» чи «Народна творчість та етнологія» тощо. Робив це згодом й декілька разів один з авторів цієї розвідки, опрацьовуючи наявні фонди КЗ «Рівненський ОЦНТ» РОР (ф. «Рівненський обласний Будинок народної творчості») в державному архіві області (ДАРО) [17] (утім, самих художніх зразків – фольклорних записів в архіві немає взагалі). Та й в інших областях України, зокрема Волинській [14], [21] чи Полтавській подібна практика була поставлена на глибоку професійну основу і має нині високу результативність у формі ґрунтовних публікацій чи дисертацій [19]. І це також важливий сегмент культури повсякдення, так актуальної нині у науковому дискурсі, в якій відтворено основні параметри духовного життя тогочасних місцевих жителів.

Нагадаємо також, що навіть до майже середини 90-х років республіканський Центр народної творчості за керівництва його директора, В. Подкопаєва (перетворений нині в Інститут культурних досліджень НАМ України, що концентрується переважно на обслуговуванні нормативної частини підготовки законодавчих матеріалів культурно-мистецького спрямування для апарату Верховної Ради України), мав надзвичайно потужну інформаційну народознавчу базу, сайти якого нараховували до 7.000 переглядів на добу. При цьому основними «відвідувачами» були представники не лише Європи, а країн Африки, Латинської Америки, Азії тощо. Їхні ж народознавчі гурти й формували перші міжнародні фестивалі народної культури «Древлянські джерела», «Коляда» (Рівне), «Поліське літо з фольклором» (Луцьк) тощо, що виникли у той час у західно-поліському етнорегіоні [3].

До речі, для ще функціонуючої Ради керівників обласних центрів народної творчості України, яку чимало років очолював нинішній заступник директора КЗ «Рівненський ОЦНТ» РОР Ф. Васечко, це ще один конче потрібний аспект організаційно-культурної її діяльності у формі колективної монографії чи багатотомного видання під умовною назвою «Народна творчість України в історичній ретроспективі: регіональні культурні локації» або «Культура повсякдення: регіональний вимір». Адже друк хрестоматії «Традиційно-побутові танці України» (Рівне, 2019. 220 с.), опублікованої за ініціативи КЗ «Рівненський ОЦНТ», що дістала схвальну оцінку народного артиста України М. Вантуха, як і колективної монографії «Декоративно-прикладне мистецтво» (Рівне, 2011. 237 с.), підготовленої за тотожним алгоритмом за участі авторів цього матеріалу, – переконливе підтвердження спроможності подібної практики і корисності концентрації подібного матеріалу в конкретній установі та мережі регіональних (обласних) бібліотек. Та й, до прикладу, на Волині чи Полтавщині при обласних Центрах народної творчості у розмаїтті їх назв зберігаються фольклорні архіви відомих фольклористів (О.

Ошуркевича – у Луцьку). І це дає підстави для проведення подальших кореляційних замірів розвитку народної культури, підготовки дисертаційних чи монографічних досліджень тощо. Та й позиціонування регіону крізь призму фольклорного архіву – це також достатньо приваблива лакуна для туристичної практики в умовах нинішньої глобалізації (глокалізації) чи її креативних індустрій.

Не зовсім зрозуміло, охороною якої спадщини переймаються нинішні фахівці цього Центру, якщо ігнорують цілий пласт регіональної народної культурної (вокально-хорової, інструментальної, театральної чи святково-обрядової тощо у формі безлічі традиційних форм проведення вільного часу) практики?! Невже ж фольклористичні дослідження вказаного вище періоду не належать до її основних параметрів, а інтерес до сопілки-«викрутки», виготовленням якої займалися одиниці (чи, нехай, – десяток осіб), яку останнім часом активно популяризує Центр, перевершує цей інтерес до масової вокально-інструментальної чи театральної творчості десятків тисяч наших громадян у регіоні? Та й, як відомо, чимало років тому негласно сформувалася навіть відповідна «класифікація» областей України за пріоритетним розвитком різних видів народного мистецтва і Рівненщина впевнено посідала провідні позиції саме у фольклорному та вокально-інструментальному й театральному жанрах, свідченням чого стала безліч художніх колективів, відомих й за межами республіки. Утім, це – окрема наукова проблема, яку також потрібно оприлюднювати та популяризувати в контексті формування нинішньої культурної привабливості регіону, як важливого напрямку культурної політики держави – фінансового самозабезпечення.

Нагадаємо, принагідно вкотре, що потужний пласт інформаційно-культурного матеріалу (лише текстових звітів, а не фольклорних нотних чи відео-записів), за яким можна скласти хоча б уяву про творчий, а головне – невичерпний потенціал цієї практики, зберігають фонди Рівненського обласного Будинку народної творчості (нині – КЗ «Рівненський ОЦНТ» РОР), що знаходяться у відповідному відділі (фонді) Державного архіву Рівненської області (ДАРО), до значної частини з яких, як свідчить детальне ознайомлення з ними одного з авторів цього матеріалу, ніхто навіть не торкався [3]. І це була б ще одна цікава дослідницька практика! І тоді б, апіорі, у фахівців відділу фольклору цього ж Центру розширилися творчі контакти з художніми кафедрами регіональних ЗВО, у т. ч. й ВНУ ім. Лесі Українки, мережею сільських ЗЗСО, які також традиційно залучаються до цього процесу, окремими фольклористами, брак (контактів – авт.) яких є свідченням відсутності мотиваційної складової у практичній діяльності, стимулювавши і їхніх науково-педагогічних працівників знайти себе в окреслених етномузикознавчих (чи народознавчих) процесах. Це, поза сумнівом, вплинуло б і на регіональну мережу закладів загальної середньої освіти на, так би мовити, «предметність» її організації, сприяло б ефективній зайнятості її учнів, що вже саме по собі стимулювало б їх зміну ставлення до цієї школи та зняло б низку організаційно-технічних проблем, які нині притаманні мережі ЗЗСО у різних їх кваліфікаційних назвах. І цілком логічно що саме тоді виникли б і оригінальні освітньо-професійні чи освітньо-наукові програми підготовки фахівців й у мережі ЗВО, заземлені на мережу, в основі яких лежав би конкретний народознавчий дослідницький сегмент. Це значною мірою зблизило б ці дві освітні гілки, зробило б їх взаємозалежними чи взаємопотрібними.

Тим більше, що на «фольклорний» напрям низки спеціальностей чи ОПП факультету мистецтв РДГУ чимало років вступають значною мірою вихідці з унікальних західно-поліських етнолокацій, які, як і майже усі сільські діти, зважаючи на переважно ідентифікаційне спрямування місцевої регіональної школи, добре ознайомлені з традиційно-побутовою практикою «свого» регіону і вже готові її досліджувати та поглиблювати, а згодом – там працювати. І це ефективно реалізовувалося в умовах колишнього інституту культури (як і педагогічного інституту також) в умовах виконання ними 30% «державного замовлення для вихідців із сільської місцевості», згадавши для підтвердження етнурти «Горина», «Маланка», «Джерело» тощо з їх широкою польовою фольклорною практикою (зокрема й у педінститутах) та міжнародною концертною діяльністю [3], яка, крім усього іншого, й помітно впливала на консолідацію академічної групи, підвищувала її мотивацію до здобуття освіти. Та й розкритикована цілком справедливо нині за відсутності помітної мотивації (її ж немає на чому формувати) до цілеспрямованої діяльності «Болонська» освітня система з її «вибірковими» дисциплінами тоді б справді «запрацювала» у регіональних ЗВО, адже надавала б добру нагоду професійно орієнтованій молоді (у ЗВО) та фахівцям галузі (у методичних її структурах) ефективно взаємодіяти спільно, сподіваючись на високий конкретний результат. Адже народознавчі процеси – це також надзвичайно складний і багатовекторний процес безперервної духовної еволюції соціуму, втіленої у трансформаційному ряді його організаційних форм. А охорона культурної спадщини – не лише декілька публічних акцій в обласному центрі чи найближчих до нього локальних територіях....

Може саме тоді місцеві фахівці-управлінці української «глибинки» наважилися б спробувати переконати обласних та й міністерських очільників вивести математику, цілком поважну дисципліну «природничого» блоку навчального плану, утім таку, що нічого не додає до духовного виміру майбутніх фахівців із народно-культурної практики, з мультитесту, адже молода людина з художнім складом мислення апіорі погано орієнтується у фізико-математичних проблемах, не бачати доцільності їх долати. До того ж «історичні», «культурно-мистецькі» чи будь-які інші спеціалізовані класи сучасних ЗЗСО, кількість яких катастрофічно зменшується, й спрямовують сучасну молодь на відповідну спеціалізацію.

Та й педагогічний склад «фізико-математичного» напряму сільських ЗЗСО, у різних їх назвах, також, здається, не дуже добре орієнтується в переважній більшості в окресленій проблематиці через малокомплектні класи (групи), а відтак – викладання одним учителем фізики, фізкультури та іноземних мов і ще низки різноспрямованих курсів, як це характерно західноукраїнській сільській «глибинці», не є позитивним і знижує ефективність цієї освіти. Позаяк ставлення до навчальної дисципліни повною мірою залежить від оригінальності та глибини її викладу. А ця оригінальність формується виключно на базі знання предмету викладання, професіоналізму педагога, не залежно від закладу його творчої самореалізації. Тоді як високий фаховий рівень у будь-якій сфері формується на підставі конкуренції, яка обумовлюється в нинішніх умовах фінансовим еквівалентом затраченої енергії для цієї підготовки.

Адже й «всєядність», не залежно від типу навчального закладу – не кращий варіант для формування обрису сучасного фахівця. Тож для цього потрібно змінити лише меседжі стосовно організації культурного простору сучасного села, а згодом – і його матеріально-технічну базу та культурну інфраструктуру. Тоді не потрібно буде запроваджувати «нульовий курс» підготовки для вступників, які не пройшли за конкурсом до ЗВО, ефективність якого також буде нульовою, позаяк не визначено статусу тих, хто буде на ньому навчатися і як це буде врегульовано фінансово та юридично у час війни, а надати можливість на платній основі вступати до ЗВО для навчання на тих освітніх програмах, які ці здобувачі самі ж обрали. При цьому було б цілком логічним та потрібним провести переатестацію й науково-педагогічних працівників на предмет їх відповідності займаній посаді.

Відтак й нинішня тенденція еволюції загальноосвітньої школи виключно до мережі професійного ліцею – не кращий варіант для подальшого національно-ідентифікаційного розвитку України. І саме в процесі реалізації цієї тенденції Україна може втратити чіткі національні орієнтири, позаяк лише фінансова прагматика чи достаток (добробут через виключно робітничі професії широкого загалу) не може закладатися в основу збереження державності. Та й не в професійному ліцеї, при всій повазі до цього напряму професійної підготовки, формується національна складова, тобто ідеологічне підґрунтя освіченості як тих, хто навчає, так і тих, хто там навчається.

І це (увага до власних витоків – авт.) становило б важливу ідентифікаційну ознаку духовного ареалу Рівненщини чи Західного Полісся загалом та й їх методичних структур, які нині поступово втрачають інтерес до галузі і не виконують навіть основних своїх статутних завдань, через загальне індиферентне ставлення до культурного чинника в суспільстві (хоча і тут все це організується достатньо строкато у розрізі етнорегіонів) й браку елементарного контролю за всім тим, що відбувається у методичних службах галузі, покладених на них законодавчою базою чи місцевою розпорядчою документацією та й штатним розписом, урешті-решт. І суспільні катаклізми та війна, під час яких помітно змістилися акценти з духовних сегментів на інші, лише поглибили загальну їх аморфність та безвідповідальність, негативно відбиваючись на патріотичній складовій.

Тому лише підвищення виконавської дисципліни по усій її управлінській вертикалі, фахового рівня працюючих на підставі розробки чітких критеріїв оцінки діяльності наявних там співробітників та їх (критеріїв – авт.) дотримання й відповідної, на цій підставі, диференційованої оплати праці за конкретний результат на належному рівні вже заново сформованих національних пріоритетів, – чи не найважливіша складова успіху нині для галузі та й країни загалом. До речі, тоді й національна ідея, яку вкотре безрезультатно намагаються окреслити народні обранці, стала б зрозумілішою, оскільки заземлювалася б цілком логічно в етнонаціональний культурний ґрунт!

Нагадаємо, принагідно, що й у фольклорному полі під впливом суспільних катаклізмів та війни також відбувається безліч трансформаційних змін, зокрема й стосовно культурного коду нації (див., до прикладу, відповідний матеріал проф. О. Соломонової у цій книзі) і міжкультурна комунікація, окреслена глобалізаційним чинником, їх лише поглиблює, викликаючи її антипод – глокалізацію. І які, поза сумнівом, мають стати предметом відповідного студіювання та критичного осмислення вже в загальному контексті еволюції духовної практики, обумовленої зміною ціннісного ряду більш широкого виміру – європейського чи світового. І це не буде (та й не зможе) робити керівник конкретного фольклорного гурту, чи вчитель у школі, адже в нього завдання (й фахова освіта) зовсім інші. Тож це – невичерпна лакуна для досліджень співробітниками регіональних ОЦНТ, яку б назву вони нині не мали і які б структури не обслуговували, та й ЗВО, що так і не знайшли реальних точок дотику з цими структурами через тотожні проблеми чи тенденції.

Утім, й ці питання також належать до нематеріальної культурної спадщини і вони, поза сумнівом, мають стати предметом подальшого наукового осмислення в більш широкому культурному контексті. Тим більше, що подібні позитивні приклади навіть у регіоні є [14].

А згодом було б цілком доречним перенести висловлені ідеї, критично осмислені як пропозиції й на інші культурні регіони, збагативши їх місцевим (регіональним) сегментом, де окреслені проблеми є майже тотожними, запропонувавши основні аспекти реалізації цього питання згодом у напрямі (чи Концепцію) розвитку таких Центрів та й державної культурної політики загалом, яка й має формуватися на підставі врахування регіональних запитів чи наявних там проблем, а не перекладати її основні напрями з іноземних джерел, які не приживуться в українському соціумі через достатньо глибокі розбіжності у формах його

функціонування, зокрема й західноукраїнський традиціоналізм. Тим більше, що нині кількість таких краєзнавців у регіонах помітно зростає, зважаючи на поглиблення націєтворчих процесів та становлення національної ідентичності соціуму, як і фахова їх компетентність та активність, а проблеми збереження культурної спадщини, її популяризація й переведення у цифровий формат лише актуалізуються. Та й самі Центри через власну бездіяльність та невизначеність напрямів (зважаючи на не зовсім вдалий нині (партійний) алгоритм зміни (призначення) керівного складу по усій управлінській вертикалі), поглиблену війною й браком коштів хоча б на підвищення кваліфікації співробітників (ефективність якої буде корелюватися власною установкою на майбутню культурну діяльність) чи міжкультурну комунікацію, під час якої можна було б хоча б обмінятися інформацією про наявний стан справ у галузі, а також зменшення кількісного штату співробітників за напрямками їх функціонування, й надалі залишаються аморфною структурою в галузі, поступово руйнуючи власною бездіяльністю залишки яскравої культурної ініціативи в регіонах.

Відзначимо, що подібними питаннями (концентрацією регіонального фольклорного матеріалу) від часу свого заснування (1979 р.) активно переймаються й науково-педагогічні працівники кафедри музикознавства, фольклору та музичної освіти факультету мистецтв РДГУ, у фондах Лабораторії музичної етнографії якої (від 1997 р.) концентрується понад 20 тис. од. аудіозаписів традиційної вокальної та інструментальної музики, переважна більшість з яких переведена у цифровий формат, що слугує якісним експериментальним матеріалом для здобувачів вищої освіти та й подальшої інтерпретації регіональної культурної практики загалом. Є в її активі також і понад 50 зразків старовинних музичних інструментів і, як зазначають педагоги цієї структури [11], «...вона може претендувати на роль одного з провідних осередків зберігання фольклорних музичних записів із теренів Західної України і, можливо, в цьому поступається лише ЛНМА ім. М. Лисенка. І це при тому, що такий цінний ресурс....функціонує виключно на ентузіазмі та самовідданій праці її співробітників» [12]. Чимало цього матеріалу упорядковано у формі різноманітних нотних збірників, посібників, покажчиків тощо, на підставі яких можлива подальша його обробка та популяризація. Але й це також потребує відповідних організаційно-фінансових зусиль, а головне – небайдужої людини-менеджера для активного просування подібної інформації (ідеї) у науковий простір та формування належного кола однодумців, здатних цю ідею підтримати та реалізувати у подальшому.

Подібне застереження можна віднести й до окремих фахівців кафедр хореографії (А. Самохвалова) та народних інструментів (О. Трофимчук, Ю. Турчин, Л. Горіна), низки НПП випускових кафедр музично-педагогічного факультету за тотожним алгоритмом його організації, розширюючи таким чином загальний фонд народознавчих сегментів у локації. Тож, як бачимо, регіональні народознавці нині складають потужний потенціал не лише стосовно зібрання таких матеріалів, але й являють не менш важливий елемент дослідницької та популяризаторської діяльності, здатної вплинути на зміну напрямів наукового пошуку та форму їх популяризації.

Тобто залишається, як бачимо, зовсім небагато – знайти ще одного лідера (керівника, менеджера, чи краще б сказати українською, – не байдужу до цієї справи людину), для якого подібні питання становили б професійний інтерес, а в даному випадку – хоббі. Тоді й результат був би значно вищим! Адже західноукраїнський етнорегіон готовий для (до) справді національно-культурного відродження його основних культурних доміант, базуючись уже й на широкій інокультурній складовій, здобутій у результаті розлогої міжкультурної комунікації, в процесі якої його представники усвідомили свою національну етнокультурну сутність чи ідентичність. І низка проведених упродовж років міжнародних етнофестивалів це також лише підтвердила. Та й перші літні джазові школи, базовані на національній етно основі, були організовані саме на базі цього факультету у рамках міжнародного фестивалю «Art-jazz» у 2024 році і мали помітний професійний інтерес та продовження.

Інакше кажучи, будь-які нинішні розмови про «життєвий цикл» кожного явища, згортання всіх форм та виявів народної культури в світі як архаїки минулого і в Україні зокрема, й інші подібні балачки в методичних, освітніх чи управлінських структурах галузі будь-якого рівня, свідчать лише про не бажання, а надто не вміння професійно робити власну справу і не здатність значної частини їх співробітників через відсутність фахової освіти, досвіду, а головне – належного контролю за їх діяльністю грамотно відповісти на актуальні виклики сучасності (посилаючись на низьку заробітну плату, не популярність цієї діяльності в суспільстві, імідж установи тощо), які будуть суттєво активізовані чи актуалізовані по завершенні війни.

Висновки. Відтак, головним підсумком цієї розвідки і, власне, формування обрисів творчого портрету Миколи Федоришина в її результаті, є те, що регіональні краєзнавці нині, незважаючи на аморфність функціонування творчої Спілки, відсутність іншого (будь-якого) координуючого центру їхньої роботи, складність презентацій їх творчого доробку в соціумі за браком відповідного алгоритму дії, фінансової підтримки в сегменті проведення народознавчих досліджень, друку нот, звітів тощо, являють потужний осередок та й потенціал стимулювання наукового пошуку, зібраний та критично осмислений матеріал яких може скласти важливу сторінку подальшого дослідження національної історії та культури, принаймні, її нематеріальної духовної спадщини, насичення її новими фактами, розширити межі її сприйняття в європейському чи навіть світовому контексті. Чимало додадуть вони й до вивчення згаданої вже культури повсякдення як відносно нової галузі дослідження. Адже знання

національної історії – це важлива ідентифікаційна ознака людини в будь-якій політичній системі чи країні. І завершення війни також швидко поставить на порядок денний питання наших культурно-освітніх параметрів чи домінант, позаяк й сучасний світ швидко трансформується, змінюючи власний ціннісний ряд, а відтак – і форму уявлення про регіональну культурну (екзистенційну) практику загалом.

Тож й у літературно-меморіальному музеї Уласа Самчука КЗ «РОКМ» РОР, на посаду виконуючого обов'язки завідувача якого й призначено у вересні 2021 року Миколу Федоришина, сподіваюся, також будуть помітні результати в усіх їх вимірах, оскільки напрями та форми пошуку й популяризації історико-культурної спадщини тут майже тотожні, а досвіду роботи у будь-якому форматі у галузі йому не бракує! Та й перші його видання, наведені вище, на цій посаді, обмежуючись лише характеристикою його історико-публіцистичного пошуку та їх інтенсивності, також підтверджують ефективність роботи і в цій структурі, високий рівень його соціальної активності. Підносять вони й Миколу Васильовича як помітного історика-краєзнавця, здатного оригінально, а головне – професіонально презентувати Волинь та Рівненщину, зокрема у просторі вітчизняної культури.

До слова, відзначимо, що в цьому ж корпусі дислокується й згаданий вище Інститут дослідів Волині КЗ «РОКМ» РОР!!

P.S. Маючи добру нагоду, підкреслимо, що навіть його діти носять старовинні українські імена (Дзвінка та Яромир). Це, до речі (орієнтація на національно-культурний сегмент – авт.), стосується й ще одного випускника нашої кафедри, відомого регіонального народознавця, фахівця (колекціонера) з народного музичного інструментарію, Андрія Лашука, а точніше – його сина – Богуслава!

Примітки:

1. Усі наведені дані стосовно перебування на посадах, проведені культурно-мистецькі заходи тощо взято з біографічної довідки М. Федоришина, наданої автору у грудні 2024 року [8].

2. Нагадаю назви цих фільмів: «Слідами Мавки», «Продовження легенди», «Щедрий вечір», «В обійсті старого самітника», «Легенди Соколиних гір», «На берегах древлянської ріки» та ін., створені ним ще наприкінці 70-80-х років XX століття. Сюди можна додати й фільми іншого спрямування – «Пересопниця», «Світанок древнього Корця», «Твердиня над Іквою» тощо. Згодом (наприкінці 80-початку 90-х років) ним створено фільми вже нової, соціально загостреної історико-ідеологічної проблематики: «Гурби», «Довга дорога до рідного краю», «Я прагнув волі Україні», «Перевертні», «Німа правда», «Зламане крило» тощо. Інакше кажучи, у 70-початку 90-х років XX століття свій етнорегіон так елегично-піднесено та патріотично не репрезентував, мабуть, жоден митець в країні [20, с. 156-157]. Саме за допомогою його документальних, не ігрових фільмів чимало місцевих жителів та й усіх тих, хто мав нагоду їх переглянути, усвідомлювали глибину і велич Полісся.

3. У представленому матеріалі В. Виткалову належить розробка загальної його концепції, інформаційна база та літературне редагування.

Список використаної літератури:

1. «Блага вість Пересопниці»: І міжнародний фестиваль духовної православної музики: Програма (тексти всіх вітань, Передмова, упорядкування матеріалу, його наукове редагування – проф. Виткалов В. Г.). Рівне : ПП «ДМ», 2011. 16 с.; Виткалов С. В. «Блага вість Пересопниці»: міжнародний фестиваль-конкурс на Рівненщині. Рівне-експрес. 2011. 25 серп. С. 4; Виткалов С. В., Виткалов В. Г. Український митець у просторі сучасної культури: Олександр Тарасенко. Часопис Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Вип. 4 (49). Київ : НМАУ, 2020. С. 46-65 [222 с.].

2. Виткалов С. В. Концертна палітра регіону в контексті сучасних трансформаційних змін. День, 2022. лют. Сайт видання; Виткалов С. В. «Різдвяні піснеспіви» як чинник збереження культурного єства нації (новорічні фестивалі на Рівненщині). День, 2021. № (1). 8 січ. С. 5; Виткалов С. В. Різдвяні дійства у святковому місті. Вільне слово, 2021. № (3). 15 січ. С. 5 та ін.

3. Виткалов С. В. Вища культурологічна освіта в Україні: регіональний дискурс (крізь призму діяльності кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету): моногр.-довідк. вид. / за ред. проф. Виткалова В.Г. Рівне : ФОП «А.Р. Брегін», 2021. 550 с., іл.; Виткалов С. В. Вища гуманітарна освіта в просторі регіональних культурних практик: історико-прикладний вимір: монографія. Publishing House of RSEC, Poznań, Poland – Рівне : ФОП «Брегін А.Р.», 2024. 887 с., іл.

4. Виткалов С. В., Виткалов В. Г. Регіональні краєзнавці в системі культурної діяльності: Валерій Войтович: громадський діяч і дослідник: штрихи до портрету. Вісник Маріуполь. держ. ун-ту: наук. зб. Вип. 28. Маріуполь (Київ), 2024. С. 17-34 [190 с.]; Виткалов С. В. Богдан Столярчук і питання організації історико-етнографічного пошуку в регіоні. Виткалов С. В. Культурно-мистецька Україна в регіональних вимірах: творчі портрети митців, художніх колективів та організаторів духовного життя. Рівне : ПП «ДМ», 2014. С. 228-234 [362 с.].

5. Див. регіональну періодику: «Вісті Рівненщини», «Волинь», «Рівне-ракурс», «Волинська газета», різноманітні інформаційні буклети та ін., а також всеукраїнську газету «Культура і життя» (Київ) за 2003-2008 рр.

6. Інтерв'ю, проведені С. В. Виткаловим із М. В. Федоришиним у жовтні 2021, грудні 2025 років. Приватний архів автора.

7. Кепін Д. В. Пересопниця музейна [рец. на кн.: Федоришин М. В. Музейний комплекс у Пересопниці: 10 років минуло. Рівне : Асоціація музейних діячів Волині, 2021. 108 с., іл.]. Актуальні питання культурології: альм. наук. т-ва «Афіна» каф. івент-індустрій, культурології та музеєзнавства РДГУ. Вип. 21. Рівне : РДГУ, 2021. С. 121-122 [127 с.].

8. Федоришин Микола Васильович: біографічна довідка (станом на грудень 2024 року), підготовлена М.В. Федоришиним. Приватний архів автора.

9. Федоришин М. В. Музейний комплекс у Пересопниці. 10 років минуло. Рівне : Асоціація музейних діячів Великої Волині, 2021. 108 с., іл.
10. Федоришин М. В. Збереження колядних традицій засобами фольклорного фестивалю: кваліфікаційне дослідження на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 8.02.01.01 «Культурологія» / наук. кер. – проф. Виткалов В. Г. Рівне : РДГУ, 2005. 107 с.
11. Дзвінка Р. І., Алієва Л. І. Лабораторія музичної етнографії як центр організації науково-дослідної діяльності здобувачів вищої освіти. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: наук. зб.* Вип. 49 / за ред. проф. В.Г. Виткалова. Рівне : РДГУ – ФОП «А.Р. Брегін», 2024. С. 204-209 [659 с.].
12. Рибак Ю. П. Фольклорні матеріали у фондах кафедри музичного фольклору Рівненського державного гуманітарного університету. *Вісник Львів. ун-ту. Серія філологічна*. 2017. Вип. 66. С. 106–149.
13. Культурна спадщина: від збереження до розвитку. Управління у сфері культури: підвищення інституційної спроможності. Прес-реліз, що надавався учасникам підсумкової наради в Міністерстві культури та інформаційної політики України (грудень 2017 р.). Київ, 2017. 18 с. *Приватний архів авторів*.
14. Охманюк В. Ф. (Луцьк) Етнічна музика Черкаської Звенигородщини (ритмо-структурний, парадигматичний та семіологічний аспекти): дис.... канд. миств.: спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури»: наук. кер. В.Г. Виткалов; офіц. оп. А.І. Іваницький, Т.І. Сідлецька / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2013. Бібліогр.: С. 176-206 [228 с.].
15. Поточний архів КЗ «Культурно-археологічний центр «Пересопниця»» Рівненської обласної ради. За 2010-2017 роки. *Приватний архів авторів*.
16. Федоришин М. В. Амбасадор культури. Т. 1 (1992-2000 рр.) / Рівнен. міськ. громад. організація «Рівненське об'єднання «Коляда». Рівне, 2024. 124 с., іл.; Т. 2 (2001-2010 рр.). Рівне, 2025. 212 с., іл.
17. Виткалов С. В., Виткалов В. Г. З історії становлення культурно-мистецької сфери на Рівненщині (художнє аматорство 1950-1970-х років). *Народна творчість та етнографія: студії мистецтвознавчі*. Київ : ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, 2011. Вип. 3 (331). С. 41-46; Виткалов С. В. Культурна творчість у Західному Поліссі 50-70-х років ХХ століття: спроба реконструкції основних форм. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: наук. зб.* Вип. 29 (культурологія) / за ред. проф. В.Г. Виткалова. Рівне : РДГУ, 2018. С. 38-55.
18. Федоришин М. В. Історія Білівського городища: краєзнавче вид. Рівне : Асоціація музейних діячів Великої Волині, 2025. 117 с., іл.
19. Фольклорний архів Полтавщини. Полтава: КЗ Полтавський ОЦНТ. 2019
20. Виткалов С. В. Творчий портрет у просторі сьогодення: Олексій Потянок. Виткалов С.В. *Культурно-мистецька Україна в регіональних вимірах: митці, художні колективи та організатори духовного життя: монографія*. Рівне : ПП «Микола Дятлик», 2014. С. 154-161 [364 с.].
21. Новакович М., Ігнатова Л. Луцька оперна студія як унікальний феномен аматорської творчості середини ХХ століття: регіональні дослідження. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: наук. зб.* / за ред. проф. В. Виткалова. Вип. 50. Рівне : ФОП «А.Р. Брегін», 2025. С. 66-72 [555 с.].
22. Федоришин М. Каталог моїх окремих видань (1989-2025 рр.). Рівне : Асоціація музейних діячів Великої Волині, 2025. 70 с.

References

1. «Blaha vist Peresopnytsi»: I mizhnarodnyi festyval dukhovnoi pravoslavnoi muzyky: *Prohrama* (teksty vsikh vitan, Peredmov, uporiadkuvannya materialu, yoho naukove redahuvannya – prof. Vytkalov V. H.). Rivne : PP «DM», 2011. 16 s.; Vytkalov S. V. «Blaha vist Peresopnytsi»: mizhnarodnyi festyval-konkurs na Rivnenshchyni. *Rivne-ekspres*. 2011. 25 serp. S. 4; Vytkalov S. V., Vytkalov V. H. Ukrainskyi mytets u prostori suchasnoi kultury: Oleksandr Tarasenko. *Chasopys Nats. muz. akad. Ukrainy im. P. I. Chaikovskoho*. Vyp. 4 (49). Kyiv : NMAU, 2020. S. 46-65 [222 s.].
2. Vytkalov S. V. Kontsertna palitra rehionu v konteksti suchasnykh transformatsiinykh zmin. *Den*, 2022. liut. Sait vydannia; Vytkalov S. V. «Rizdviani pisnespiv» yak chynnyk zberezhennia kulturnoho yestva natsii (novorichni festyvali na Rivnenshchyni). *Den*, 2021. № (1). 8 sich. S. 5; Vytkalov S. V. Rizdviani diistva u sviatkovomu misti. *Vilne slovo*, 2021. № (3). 15 sich. S. 5 ta in.
3. Vytkalov S. V. Vyshcha kulturolohichna osvita v Ukraini: rehionalnyi dyskurs (kriz pryzmu diialnosti kafedry ivent-industrii, kulturolohii ta muzeieznavstva Rivnenskoho derzhavnogo humanitarnoho universytetu): monohr.-dovidk. vyd. / za red. prof. Vytkalova V.H. Rivne : FOP «A.R. Brehin», 2021. 550 s., il.; Vytkalov S. V. Vyshcha humanitarna osvita v prostori rehionalnykh kulturnykh praktyk: istoryko-prykadnyi vymir: monohrafiia. Publishing House of RSEC, Poznań, Poland – Rivne : FOP «Brehin A.R.», 2024. 887 s., il.
4. Vytkalov S. V., Vytkalov V. H. Rehionalni kraieznavtsi v systemi kulturnoi diialnosti: Valerii Voitovych: hromadskyi diiach i doslidnyk: shtrykhy do portretu. Visnyk Mariupol. derzh. un-tu: nauk. zb. Vyp. 28. Mariupol (Kyiv), 2024. S. 17-34 [190 s.]; Vytkalov S. V. Bohdan Stoliarchuk i pytannia orhanizatsii istoryko-etnohrafichnogo poshuku v rehioni. Vytkalov S. V. Kulturno-mystetska Ukraina v rehionalnykh vymirakh: tvorchii portrety myttsiv, khudozhnikh kolektyviv ta orhanizatoriv dukhovnogo zhyttia. Rivne : PP «DM», 2014. S. 228-234 [362 s.].
5. Dyv. rehionalnu periodyku: «Visti Rivnenshchyny», «Volyn», «Rivne-rakurs», «Volynska hazeta», riznomanitni informatsiini buklety ta in., a takozh vseukrainsku hazetu «Kultura i zhyttia» (Kyiv) za 2003-2008 rr.
6. Interviu, provedeni S. V. Vytkalovym iz M. V. Fedoryshynym u zhovtni 2021, hrudni 2025 rokiv. Pryvatnyi arkhiv avtoriv.
7. Kepin D. V. Peresopnytsia muzeina [rets. na kn.: Fedoryshyn M. V. Muzeinyi kompleks u Peresopnytsi: 10 rokiv mynulo. Rivne : Asotsiatsiia muzeinykh diiachiv Volyni, 2021. 108 s., il.]. *Aktualni pytannia kulturolohii*: alm. nauk. t-va «Afin» kaf. ivent-industrii, kulturolohii ta muzeieznavstva RDHU. Vyp. 21. Rivne : RDHU, 2021. S. 121-122 [127 s.].
8. Fedoryshyn Mykola Vasylovych: biohrafichna dovidka (stanom na hruden 2024 roku), pidhotovlena M.V. Fedoryshynym. Pryvatnyi arkhiv avtoriv.
9. Fedoryshyn M. V. Muzeinyi kompleks u Peresopnytsi. 10 rokiv mynulo. Rivne : Asotsiatsiia muzeinykh diiachiv Velykoi Volyni, 2021. 108 s., il.
10. Fedoryshyn M. V. Zberezhenia kolidnykh tradytsii zasobamy folklorного festyvaliu: kvalifikatsiine doslidzhennia na zdobuttia osvithnoho stupenia «Mahistr» za spetsialnistiu 8.02.01.01 «Kulturolohiia» / nauk. ker. – prof. Vytkalov V. H. Rivne : RDHU, 2005. 107 s.
11. Dzvinka R. I., Aliieva L. I. Laboratoriia muzychnoi etnohrafii yak tsentr orhanizatsii naukovo-doslidnoi

- diialnosti здобувачів вищої освіти. *Українська культура: мнule, suchasne, shliakhy rozvytku: nauk. zb.* Vyp. 49 / za red. prof. V.H. Vytkałova. Rivne : RDHU – FOP «A.R. Brehin», 2024. S. 204-209 [659 s.].
12. Rybak Yu. P. Folklorні матеріали у фондах кафедри музичного фольклору Рівненського державного гуманітарного університету. *Visnyk Lviv. un-tu. Seriiia filolohichna.* 2017. Vyp. 66. S. 106–149.
13. Kulturna spadshchyna: vid zberezhenia do rozvytku. Upravlinnia u sferi kultury: pidvyshchennia instytutsiinoi spromozhnosti. Pres-reliz, shcho nadavavsia uchasnykam pidsumkovoi narady v Ministerstvi kultury ta informatsiinoi polityky Ukrainy (hruden 2017 r.). Kyiv, 2017. 18 s. *Pryvatnyi arkhiv avtoriv.*
14. Okhmaniuk V. F. (Lutsk) Etnichna muzyka Cherkaskoi Zvenyhorodshchyny (rytmo-strukturnyi, paradyhmatychnyi ta semiolohichnyi aspekty): dys.... kand. mystv.: spets. 26.00.01 «Teoriia ta istoriia kultury»: nauk. ker. V.H. Vytkałov; ofits. op. A.I. Ivanytskyi, T.I. Sidletska / Kyiv. nats. un-t kultury i mystetstv. Kyiv, 2013. Bibliohr.: S. 176-206 [228 c.].
15. Potochnyi arkhiv KZ «Kulturno-arkheolohichnyi tsentr «Peresopnytsia»» Rivnenskoï oblasnoï rady. Za 2010-2017 roky. *Pryvatnyi arkhiv avtora.*
16. Fedoryshyn M. V. Ambasador kultury. T. 1 (1992-2000 rr.) / Rivnen. misk. hromad. orhanizatsiia «Rivnenske obiednannia «Koliada». Rivne, 2024. 124 s., il.; T. 2 (2001-2010 rr.). Rivne, 2025. 212 s., il.
17. Vytkałov S. V., Vytkałov V. H. Z istorii stanovlennia kulturno-mystetskoi sfery na Rivnenshchyni (khudozhnie amatorstvo 1950-1970-kh rokiv). *Narodna tvorchist ta etnografia: studii mystetstvovnavchi.* Kyiv : IMFE im. M.T. Rylskoho, 2011. Vyp. 3 (331). S. 41-46; Vytkałov S. V. Kulturna tvorchist u Zakhidnomu Polissi 50-70-kh rokiv KhKh stolittia: sprobha rekonstruktsii osnovnykh form. *Українська культура: мнule, suchasne, shliakhy rozvytku: nauk. zb.* Vyp. 29 (kulturnolohiia) / za red. prof. V.H. Vytkałova. Rivne : RDHU, 2018. S. 38-55.
18. Fedoryshyn M. V. Istorii Bilivskoho horodyshcha: kraieznavche vyd. Rivne : Asotsiatsiia muzeinykh diiachiv Velykoi Volyni, 2025. 117 s., il.
19. Folklornyi arkhiv Poltavshchyny. Poltava: KZ Poltavskiy OTsNT. 2019
20. Vytkałov S. V. Tvorchyi portret u prostori sohodennia: Oleksii Potianok. Kulturno-mystetska Ukraina v rehionalnykh vymirakh: myttsi, khudozhni kolektyvy ta orhanizatory dukhovnoho zhyttia: monohrafiia. Rivne : PP «Mykola Diatlyk», 2014. S. 154-161 [364 s.].
21. Novakovich M., Ihnatova L. Lutsk opera studiia yak unikalnyi fenomen amatorskoi tvorchosti seredyny KhKh stolittia: rehionalni doslidzhennia. *Українська культура: мнule, suchasne, shliakhy rozvytku: nauk. zb.* / za red. prof. V. Vytkałova. Vyp. 50. Rivne : FOP «A.R. Brehin», 2025. S. 66-72 [555 s.].
22. Fedoryshyn M. Kataloh moikh okremykh vydan (1989-2025 rr.). Rivne : Asotsiatsiia muzeinykh diiachiv Velykoi Volyni, 2025. 70 s.

UDC 477.3.125

MYKOLA FEDORYSHYN AND THE REVITALIZATION OF THE HISTORICAL HERITAGE OF THE REGION

The relevance of the study lies in considering the organizational and cultural activities of local historians and their contribution to expanding information about the creative potential of regional cultural practice. Scientific novelty of the study: the main parameters of the organizational and cultural activities of the graduate of the Department of Event Industries, Culturology and Museology of the Rivne State Humanitarian University Mykola Fedoryshyn are revealed, who manifests himself in the regional cultural discourse in a variety of ways as the head of various components of the cultural infrastructure of the Rivne region, in particular the director of the Cultural and Archaeological Center «Peresopnytsia» and the head of the Ulas Samchuk Literary and Memorial Museum, as well as the organizer of many cultural and artistic projects of an ethnographic nature, a specialist-consultant of a number of notable international events of a festive and ceremonial nature outside the country, and also takes an active part in certain publishing projects. His public (international) activities are emphasized, as a result of which new dimensions of the cultural space of the region have been outlined. The importance of the public activity of local historians in expanding the cultural space of Ukraine is emphasized and the necessity of forming an appropriate organizational center that would deal with their problems, that is, help in solving a number of technical issues of publishing the material or approaches to its search is emphasized.

The methodology of scientific research is based on the use of a number of methods, in particular historical reconstruction, biographical method, culturological and historical method, with the help of which it was possible to reconstruct the main parameters of the regional cultural space, seen through the prism of the organizational and cultural activity of Mykola Fedoryshyn.

The practical significance of the study lies in the possibility of using this material for further scientific developments of regional cultural practice, its dissemination in the system of advanced training of cultural and educational workers, the regional network of secondary schools. It will also be useful for forming the main parameters of the state's cultural policy in the segment of its regional dimension.

Key words: Mykola Fedoryshyn, cultural space, Western Polissya, regional practice, festival movement, organizational and methodological activities, national identity, cultural heritage, creative Union, management.

Матеріал надійшов до редакції 5.10.2025
Отримано після доопрацювання 26.08.2025
Прийнято до друку 4.02.2026

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Виткалов В., Виткалов С., Берест П., Бітаєва Г., Бондарчук В., Браїлко І., Гончарова О., Данилець О., Дмитренко М., Zhang Nan (Китай), Коваль Л., Колосніченко О., Колесник О., Кравченко О., Кротова Т., Lula Aleksandra (Польща), Москвічова Ю., Muszkieta Radosław (Польща), Погребняк Г., Поліщук О., Прокопчук І., Петінова О., Савчук І., Соломонова О., Столяр М., Трегуб А., Тульчинська С., Ткаченко К., Чікарькова М., Шатрова М.

АРХІТЕКТОНІКА СОЦІАЛІЗАЦІЇ : ЛЮДИНА В ЛАНДШАФТІ КУЛЬТУРИ

The author is solely responsible for the accuracy of the translation, facts, quotations, place names, proper names, organizations, companies, institutions, and other data.

No part of this e-book may be reproduced, transmitted, or converted in any format or by any electronic, mechanical, recording, or other means without the written permission of the Eastern European Association of Scientists.

Passed for publication 04.02.2026

The publication examines the causes of changes in the sociocultural situation and cultural policy of modernEast European Association of Scientists sp. z o. o.

ul. JANOWIECKA, nr 17A, lok. 3,
miejsc. WARSZAWA, kod 03-887,
poczta WARSZAWA, kraj POLSKA
tel.: +48780092530

ISBN 978-83-68212-10-5



Recommended for publication by the Academic Council of Rivne State University of the Humanities, Minutes No. 1, dated January 29, 2026.

Layout, Desktop Publishing, and Cover Design – Serhii Vytkaiov

Scientific Editing and Compilation – Volodymyr Vytkaiov and Serhii Vytkaiov

Printing Information: Sent to press:
February 4, 2026. Format: 60 x 84 1/16.
Paper: Offset. Printed sheets: 35.9.
Publisher's signature marks: 40.75.

© Rivne State University of the Humanities
12 S. Bandery St., Rivne, 33028, Ukraine
ISBN 978-83-68212-10-5 (eBook)